

Мардум маодини зару симанд дар сиришт, Чӯёи ин хазоини пинҳон муаллим аст.

Омӯзгори ҷавон

№4(1082)
30 апрели соли 2025

Оғози нашр
1 сентябри соли 1957

E-mail:
omuzgori_javon@mail.ru

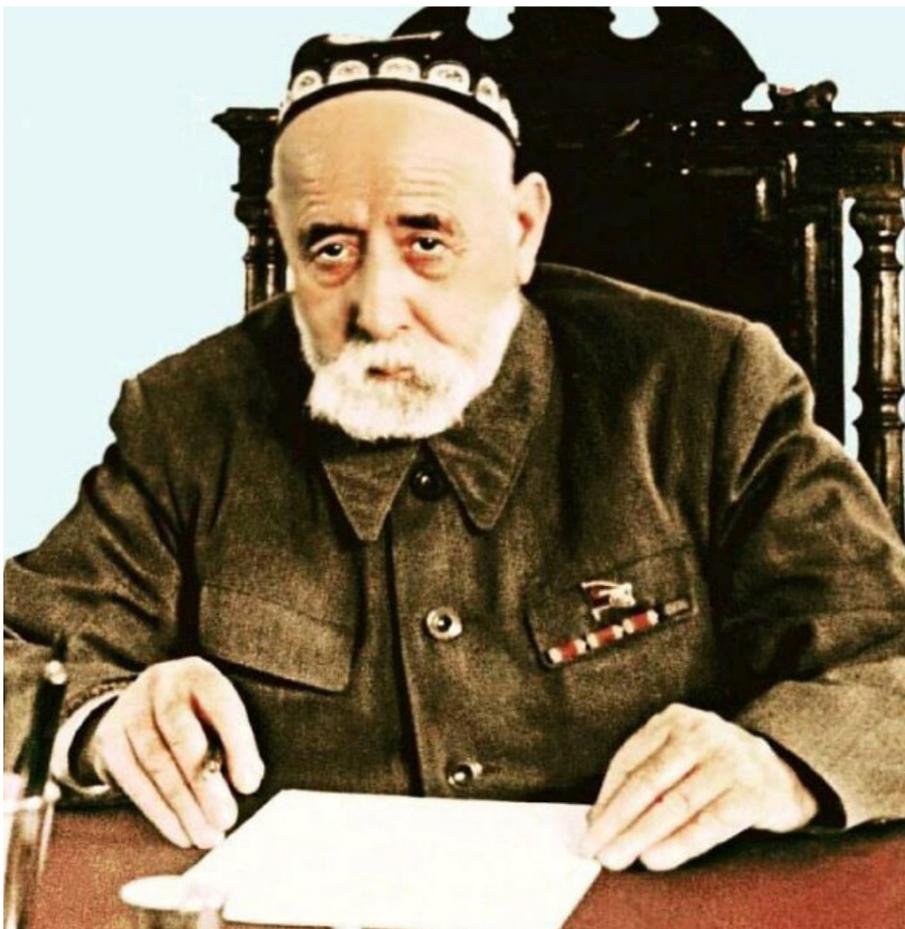
Нашрияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ

ЧЕҲРАИ ТОБНОКИ ИЛМУ АДАБ

(Ба ифтихори Ҳафтаи илм ва зодрӯзи устод Садриддин Айнӣ)

Ин ҳафта дар Тоҷикистон Ҳафтаи илм аст. Олимони ва адибони тоҷик дар рушди илми ҷаҳон аз ҷойгоҳи махсус бархӯрдоранд. Олимону адибоне чун Садриддин Айнӣ, Бобочон Ғафуров ва дигарон нуфузи илми тоҷикро ҳамрадифи илми ҷаҳонӣ намуданд. Чун Ҳафтаи илм бо зодрӯзи поягузори адабиёти навини тоҷик, **Қаҳрамони Тоҷикистон, устод Садриддин Айнӣ** рост омадааст, лозим медонем роҷеъ ба зиндагинома ва мероси арзишманди адабии номбурда суҳане чанд гуфта бошем.

Садриддин Саидмуродзода Айнӣ 15.04.1878 дар деҳаи Соктареи тумани Ғиждувони вилояти Бухоро таваллуд гардида, 15.07.1954 дар

шаҳри Душанбе вафот кардааст. Шоир, нависанда, рӯзнома-нигор, адиби маорифпарвар, донишманди соҳаи забон ва адабиёти тоҷику форс, таърих ва фарҳанги миллати тоҷик, узви Академияи улуми Тоҷикистон, нахустин Президенти Академияи улуми Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон (1951-1954), бунёдгузори адабиёти шуравии (навини, муосири) тоҷик, Ходими хизматнишондодаи илми Ҷумҳурии Шуравии

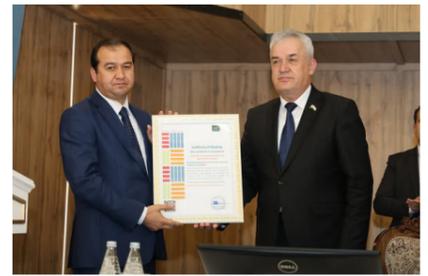
Сотсиалистии Тоҷикистон (1940), узви фахрии Академияи улуми Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Узбекиситон (1943), доктори улуми филологӣ (1948), профессор (1949), академики Академияи улуми Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон (1951) мебошад.

Айнӣ дар баробари нависандаи чирадаст будан, ҳамзамон олими пуркор низ буд. Осори илмӣ ӯ амсоли «Таърихи амирони манғитияи Бухоро» (1923),

«Материалҳо доир ба Инқилоби Бухоро» (Маскав, 1926, ба забони узбакӣ), «Дар бораи Фирдавсӣ ва «Шоҳнома»-и ӯ» (1934), «Устод Рӯдакӣ (1940), «Камоли Хучандӣ» (1940), «Шайх Муслихуддин Саъдии Шерозӣ» (1940-42), «Мирзо Абдулқодир Бедил» (1954), «Восифӣ ва хулосаҳои «Бадоеъ-ул-вақоеъ» (1946), «Алишери Навоӣ» (1948) ва ғайра дар таърихи илми тоҷик мақоми арзанда доранд.

Давомаш дар с.2

ДАР ИН ШУМОРА:

СЕРТИФИКАТИ «РАДДАБАНДИИ ДОНИШГОҲО» РАСМАН БА РЕКТОРИ ДОНИШГОҲ СУПОРИДА ШУД

3

БОЗДИДИ САФИРИ ТУРКИЯ АЗ ОСОРХОНАИ ДОНИШГОҲ

5

КОНФЕРЕНСИЯИ МУШТАРАК БАХШИДА БА ЗОДРҶЗИ УСТОД САДРИДДИН АЙНӢ

6

ФАЪОЛИЯТИ ДОНИШГОҲ ДАР СЕМОҲАИ АВВАЛИ СОЛИ 2025 НАТИҶАГИРӢ КАРДА ШУД

9

ЧЕҶРАИ ТОБНОКИ ИЛМУ АДАБ

(Ба ифтихори Ҳафтаи илм ва зодрӯзи устод Садриддин Айнӣ)

Аввалаш дар с.2

Устод Айнӣ барои адабони даврони хеш чун фурузандаи машъали илму маърифат ва ҳидоятгари роҳи ростин хизмати беминнат намудааст.

Мулоқотҳои Айнӣ бо устодони олами адабу илм Мунзим, Зеҳнӣ, А.Муҳиддинов, Абулқосим Лоҳутӣ, Ғафур Ғулом, Зулфия, Шароф Рашидов, Мирзо Турсунзода, Муҳаммад Осимӣ ва ғайраҳо дар манзили Айнӣ ба вуқӯ пайваставу зимни онҳо масоили мубрами миллӣ ва илму адабиёт мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Устод Садриддин Айнӣ аз чеҳраҳои тобноки олами сиёсат, адаб, маърифат ва фарҳанги на танҳо тоҷик, балки Осиёи Марказӣ маҳсуб мегардад. Устод Айнӣ шахсияти оддӣ нест, ӯ намои адабиёту тамаддуни миллати кӯҳанбунёди тоҷик мебошад. Ба андешаи инҷониб, чанд фазилатҳои вижае мавҷуданд, ки ба шахсияти ин бузургмард пайванди ноғусастанӣ ва мустақкам доранд.

Садриддин Айнӣ чун чеҳраи сиёсӣ эҳёгари забон, таърих ва тамаддуни миллати тоҷик дар солҳои 20-ум ва 30-юми асри ХХ буд. Ӯ барои ташаккули миллати тоҷик, ташкили давлати тоҷикон ба муборизаи ҷоннисорона қотеан бархост ва ҳамроҳи ҷонибдоронаш ба он муваффақ гардид, ки дар Осиёи Марказӣ миллате бо унвони тоҷик зуҳур намояд ва ҷумҳуриеро бо номи Тоҷикистон дар харитаи сиёсии ҷаҳон пайдо гардад.

Айнӣ чун чеҳраи адабиву фарҳангӣ ба назм ва насри реалистии тоҷик ибтидо гузошт, ки асарҳои «Ҷаллодони Бухоро», «Одина», «Мактаби кӯҳна», «Ёддоштҳо» далолат бар он мебошанд. Қимати адабиву таърихии онҳо

Ахлиддин Ибодуллозода,
ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории
Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ

дар он зоҳир мешавад, ки ба воқеияти рӯзгори ҷомеа асос ёфтаанд ва чунин асарҳои умри безавол доранд.

Устод мардуми одии меҳнаткаш – коргару деҳқонро ба сифати образҳои асосии осораш баргузид. Дар тасвирсозиву тасвирпардозӣ дасти боло ва ҳунари воло дошт. Характери қаҳрамонҳо, муборизаи персонажҳо, воқеияти тасвирнамудаи осори устод реша ба умқи ҷомеа дорад, онҳо табианд ва нуктасанҷона тасвир шудаанд.

Айнӣ тавассути офаридаҳои ба ибрази афкори миллӣ, ки дар ҷомеаи сотсиалистӣ ғайриимкон буд, ибтидо гузошт. Пас месазад, ки ӯро адаби миллӣ номем. Шинохти асли худ, арҷгузорӣ ба осори ниёгон, нишон додани қаҳрамониҳои абармардони мил-

лати тоҷик барои ҳифзи сарзамини аҷдодӣ аз истилогарон, масалан дар симои Темурмалик ба ин мисол шуда метавонад.

Осори Айнӣ имиҷ ё чеҳраи сиёсии миллати тоҷикро ба хориҷиён муаррифӣ кард. Ҷангоми мутолиаи асарҳои устод, ки ба беш аз 50 забони хориҷӣ тарҷума шудаанд, дорои тамаддуни бостонӣ, соҳибдавлату соҳибмактабу соҳибкитобу соҳибмакон будани миллати тоҷик барои хориҷиён намудор мегардад.

Айнӣ расман аз соли 1933 нафақахӯри шахсӣ ё бознишаста шуда бошад ҳам, то охири умр дар хидмати халқу Ватан буд: вакили Шурои олии Иттиҳоди Шуравӣ (1950, 1954) ва Шурои олии Ҷумҳурии Шуравии Сотсиалистии Тоҷикистон (даъвати 2-юм). Бо ордени Нишони меҳнати Ҷумҳурии Шуравии

Сотсиалистии Тоҷикистон (1931), се ордени Ленин (1941, 1948, 1949), ордени Байрақи сурхи меҳнат (1953) сарфароз гардидааст.

Дар Тоҷикистон бузургтарин боғу хиёбонҳо, бузургтарин ва қадимтарин донишгоҳ, Театри опера ва балет, исми деҳаҳову шаҳрак ва ноҳия ба номи Айнӣ гузошта шудааст. Дар шаҳри Душанбе осорхони адабии С. Айнӣ ва дар шаҳри Самарқанд (дар ҳавлии нависанда) осорхонаи ёдгории С. Айнӣ ташкил гардидаанд. Соли 2007 ба ДДОТ номи Садриддин Айнӣ дода шудааст.

8 сентябри соли 1997 бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Асосгузори адабиёти муосири тоҷик Садриддин Айнӣ унвони олии «Қаҳрамони Тоҷикистон» дода шуд.

Аз ин рӯ, месазад ки барои поягузори адабиёти навини миллатҳои Осиёи Марказӣ, бавижа тоҷик, абармарди ҷодаи сиёсат, сарсупурдаи миллат, ҷӯяндаи роҳи озодӣ, тарғибгари адолат, устоди мунавварфикр, Қаҳрамони Тоҷикистон Садриддин Айнӣ пайваста арҷ гузорем, осори гаронмояи ӯро бо дидгоҳи нав мавриди паҷуҳиш қарор диҳем, нақши мондагори номбурда ва ҳунари адабии ӯро ба риштаи тадқиқ кашем, меросахро бо забонҳои гуногуни дунё тарҷума, осори савтии ӯро дар шабақаҳои иҷтимоӣ бо забонҳои хориҷӣ тарғибу ташвиқ кунем ва барои офаридани имиҷи навини ин абармард дар замони муосир садоқатмандона ва дастаҷамъона саъю кӯшиш варзем.

Устод Айнӣ бо тамоми маънояш бузург аст, бузургонро ба некӣ ёд меоранд, онҳо намирандаанд...

ДАСТОВАРД

СЕРТИФИКАТИ “РАДДАБАНДИИ ДОНИШГОҲОҶО” РАСМАН БА РЕКТОРИ ДОНИШГОҲ СУПОРИДА ШУД

Имрӯз дар Мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон аз тарафи муҳтарам вазир Саидзода Раҳим Ҳамро ба ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ Аҳлиддин Ибодуллозода расман ва тантанавор Сертификати “Раддабандӣ” супорида шуд.

интишор намуд.

Хушбахтона, Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ миёни муассисаҳои олии ҷаҳон бо гирифтани 8136 ҳол дар ин радабандӣ ҷойи 8-умро сазовор гардида, бо ин тартиб аз Ҷумҳурии Тоҷикистон мавқеи аввалро соҳиб шуд.

Дар таърихи муассисаҳои таҳсилоти олии Ҷумҳурии Тоҷикистон бори нахуст аст, ки яке аз донишгоҳҳои кишвар соҳиби ин қадар холи баланд гардида, ба даҳгонаи беҳтарини ин радабандӣ ворид шуд.

Баҳодиҳии радабандӣ аз рӯи 25 самти фаъолияти донишгоҳ аз ҷумла сифати таълим, ҳамкориҳои байналмилалӣ, иқтисоди илмӣ, идоракунӣ, устуворӣ, масъулияти иҷтимоӣ, навоарӣ, аккредитатсия

байналмилалӣ, табодули академии донишҷӯёну устодон, иҷрои нақшаи қабули довтолабон, фаъолият дар шабакаҳои иҷтимоӣ, фазои мусоид барои анҷоми корҳои илмӣ, омӯзишу таълими забонҳои хориҷӣ, дастрасӣ ба таҳсили роғгон: квотаи президентӣ, маъюбон, духтарон санҷида шуда, ҳар як меъёр бо ҳолҳои муайян баҳо дода шудааст.

Дар ин радабандӣ муассисаҳои олии Британияи Кабир, Италия, Шветсария, Австрия, Венгрия, Чехия, Олмон, Сербия, Туркия, Канада, Арабистони Саудӣ, Кореяи Ҷанубӣ, Тайланд, Аморати Муттаҳидаи Араб, Ҳиндустон, Озарбойҷон, Покистон, Бразилия, Миср, Баҳрайн, Африқои Ҷанубӣ, кишварҳои Осиёи Миёна ва дигар давлатҳо ворид шудаанд.

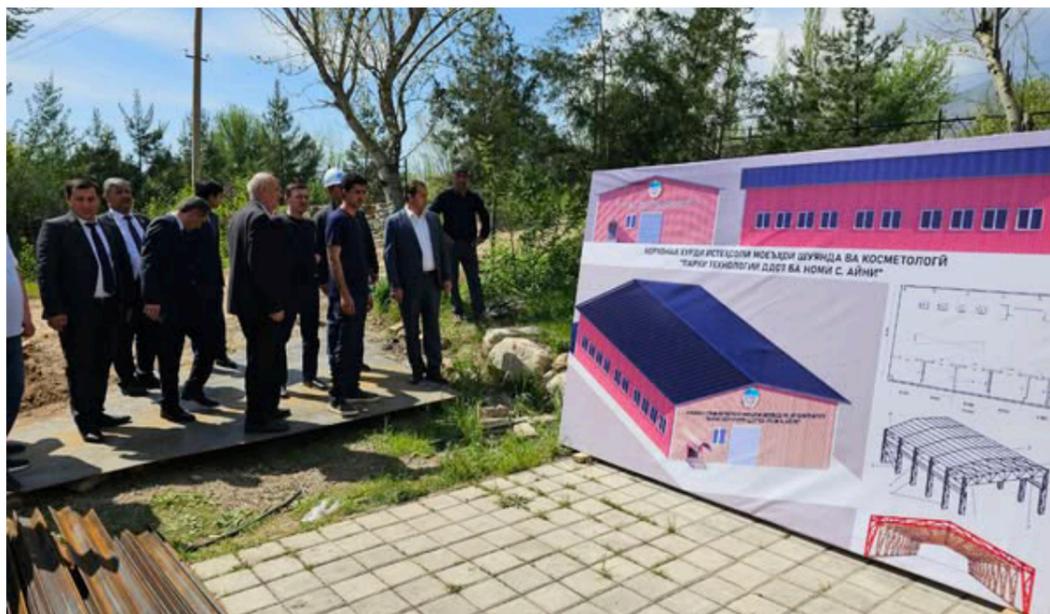
Ёддовар мешавем, ки Муассисаи “Раддабандии муассисаҳои олии” (HE Higher Education Ranking)-и Шурои сифат ва арзёбии таҳсилоти олии “HEQAC”, ки қароргоҳаш дар Ҷумҳу-

рии Туркия мебошад, пас аз санҷишу таҳлилҳои самтҳои мухталифи фаъолияти 422 муассисаи олии 55 кишвари ҷаҳон “Раддабандии муассисаҳои олии”-и ҷаҳонро дар соли 2025

РУШДИ САНОАТ

ПАЙВАНДИ ИЛМ БО ИСТЕҲСОЛОТ: ОҶОЗИ СОХТМОНИ КОРХОНАИ ХУРДИ ИСТЕҲСОЛӢ

Рӯзи 7 апрели соли 2025 бо иштироки ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ Аҳлиддин Ибодуллозода, аҳли раёсат ва дигар шахсони масъул дар ҳудуди Боғи “Агробиолабораторӣ”-и Донишгоҳ ба сохтмони корхонаи хурди истеҳсоли моеъҳои шӯянда ва косметологӣ оғоз бахшида шуд.

Корхона дар ҳудуди 0,6 гектар бунёд гардида, дар он истеҳсоли зиёда аз 20 намуди моеъҳои шӯянда ва косметологӣ ба роҳ монда мешавад.

Албатта масъалаи пешрафти илму маориф ва тадбиқи он дар истеҳсолоту иқтисодиёти кишвар дар меҳвари воҳурии Пешвои миллат бо аҳли илм ва маорифи кишвар қарор дошт. Маҳз дар ҳамин замина бо истифода аз иқтисоди илмии Донишгоҳ ва ҳамкориҳои байналмилалӣ он чунин корхона сохта шуда, пайванди илм бо истеҳсолот амалӣ карда мешавад.

Бояд зикр намуд, ки барои иҷрои саривақтии дастуру супоришҳои Сарвари давлат вобаста ба пайвасти илм бо истеҳсолот дар Парки технологияи назди донишгоҳ истеҳсоли мизу курсӣ барои муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва олии касбӣ, ошхона, роҳаткурсиҳо барои толорҳои маҷлисӣ, минбарҳо, ҷевон барои китоб, раҳти хоб ва нашри шиору овезаҳо ба роҳ монда шудааст.

Яъне, имрӯз Парки технологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ яке аз паркҳои муваффақ миёни паркҳои муассисаҳои таҳсилоти олии касбии кишвар мебошад.

АНДЕША

МУЛОҚОТИ СЕҶОНИБАИ ТОҶИКИСТОН, ҚИРҒИЗИСТОН ВА ЎЗБЕКИСТОН ВА АҲАМИЯТИ ОН БАРОИ МИНТАҚА ВА ҶАҲОН

Тавре, ки маълум аст, 31 март соли ҷорӣ дар шаҳри бостони Хучанд мулоқот ва музокироти сеҷонибаи сарони давлатҳои Тоҷикистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон баргузор гардид. Дар ин мулоқот санади муҳим – Шартнома миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷумҳурии Қирғизистон ва Ҷумҳурии Ўзбекистон дар бораи нуқтаи пайвасти сарҳадҳои давлатии се кишвар ба имзо расид. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президентии Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ин рӯйдодро хеле муҳим шумурда, таъкид доштанд, ки натиҷаҳои ин мулоқот ба таҳкими минбаъдаи дӯстӣ, ҳамдигарфаҳмӣ ва ҳамкориҳои созанда миёни кишварҳои мардумони бародар мусоидат менамоянд.

Дарвоқеъ, ин мулоқот ва музокироти сеҷонибаи Қирғизистон, Тоҷикистон ва Ўзбекистон на танҳо барои минтақаи Осиёи Марказӣ, балки барои ҷаҳон аҳамияти муҳим доранд, гарчанде ки таъсири глобалии онҳо шояд маҳдуд бошад ҳам.

Муколама ва гуфтушунид байни кишварҳои зикршуда ба таҳкими эътиқод байни онҳо, коҳиш додани ташаннуҷ ва муқовимат мусоидат мекунад. Ҳалли масъалаҳои бахсбарангез, бахусус масъалаҳои марбут ба об, марзҳо ва роҳҳои транзитӣ барои субот дар минтақа муҳим аст. Лоихаҳои муштарак дар соҳаи инфрасохтор, энергетика, кишоварзӣ, нақлиёт ва ғайра метавонанд ба рушди иқтисодии ҳар се кишвар мусоидат намуда, омилҳои таъсисчиҳои нави корӣ гардида, тичорати байниҳамдигариро ҳавасманд созанд. Ин алалхусус барои ҳалли мушкилот бо хатсайрҳои транзитӣ ва истифодаи об муҳим мебошад.

Аз тарафи дигар, гуфтушунидҳо байни Тоҷикистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон имкон медиҳанд, ки муноқишаҳои эҳтимолии марбут ба бахсҳои ҳудудӣ, истифодаи об ва дигар мушкилот дар оянда ба таври самаранок пешгирӣ ё ба таври ниҳой ҳаллу фасл карда шаванд. Дар ояндаи дарозмуҳлат, ин ба вазъи устувори минтақа мусоидат мекунад. Илова бар ин, идоракунии яққояи захираҳои об ва дигар сарватҳои табиӣ барои шукуфоии минтақа аҳамияти ҳаётӣ дорад. Ин барои таъмини рушди устувор ва пешгирии шиддатҳо бо сабаби рақобат барои захираҳои маҳдуд муҳим аст.

Тавсеаи ҳамкорӣ байни Тоҷикистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон метавонад ба эҷоди ҳамгироии бештари минтақавӣ дар Осиёи Марказӣ мусоидат кунад, ки дар навбати худ устуворӣ ва шукуфо-

ии минтақаро бемайлон афзоиш медиҳад. Музокироти муваффақ ба баланд бардоштани эътибору нуфузи байналмилалӣ ва эътиқод ба ҳар се кишвар дар сатҳи байналмилалӣ мусоидат мекунад.

Музокироти сеҷониба барои тамоми ҷаҳон низ аҳамияти назаррас дорад: аввалан, ин намунаи ҳалли сулҳомезии ихтилофҳо буда, модели муваффақӣ ҳамкориҳои сеҷониба метавонад барои ҳалли мушкилоти шабеҳ дар дигар минтақаҳои ҷаҳон ҳамчун намуна хизмат кунад. Ҳамзамон, ин нишон медиҳад, ки ҳамкориҳои сулҳомез ва созандаи байни давлатҳо ҳамеша имконпазир аст. Ҳамчунин, ин рӯйдоди муҳим ба таҳкими ҳуқуқи байналмилалӣ мусоидат мекунад, зеро ба таври аёнӣ собит месозад, ки ҳалли мушкилот дар асоси ҳуқуқ ва меъёрҳои байналмилалӣ ба таҳкими тартиботи ҳуқуқӣ дар муносибатҳои байналмилалӣ оварда мерасонад.

Дар хотима мехоҳем зикр намоем, ки натиҷаҳои музокироти сеҷонибаи Тоҷикистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон барои минтақа аҳамияти бузург дошта, ба таҳкими субот, рушд ва ҳамкорӣ мусоидат менамоянд. Аммо, таъсири ин рӯйдод ба ҷаҳон дар маҷмӯъ маҳдуд бошад ҳам, он ҳамчун намунаи муваффақӣ ҳамкориҳои метавонад барои минтақаҳои дигар муфид бошад. Аҳамияти калидии мулоқоту музокироти баргузоршуда, қабл аз ҳама, пайдо кардани роҳҳои ҳалли устувор бо дарназардошти манфиатҳои ҳар се ҷониб ва эҷоди механизмҳои барои ҳамкориҳои дарозмуҳлат мебошад, ки дар ояндаи наздику дур барои ҳар се кишвари ҳамсоя ва дӯсту бародар ҳамчун роҳнамо хизмат хоҳад кард.

Рухшона Қурбонзода – муовини ректор оид ба робитаҳои байналмилалӣи ДДОТ ба номи С. Айни

АРЗЁБИИ МУНОСИБАТҲОИ СЕҶОНИБА ВА ИМКОНОТИ НАВИ ҶАМГИРОЙ

(баъзе мулоҳизаҳо вобаста ба иштироки сарони давлатҳои Тоҷикистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон дар барномаи фарҳангии муштаракӣ наврӯзӣ)

Пас аз ҳамоиши Наврӯзии Хучанд муносибатҳои Тоҷикистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон ба сатҳи сифатан нав баромаданд. Тавре ки Президенти Тоҷикистон таъкид намуданд, се кишварро ҳадафҳои муштарак ва талошҳои табиӣ мардумонашон барои ҳамгироӣ ба ҳам меорад.

Акнун ин талошҳо аз пуштибонии сиёсӣ низ бархӯрдор гардида, омилҳои пешбарандаи ҳамгироӣ дар тамоми арсаҳо хоҳад буд. Ҷиҳатҳои асосии ин ҳамгироии нав чунинанд:

Аз назари сиёсӣ амниятӣ. Эътиқод ва ҳамкориҳои сиёсӣ миёни се давлат ба сатҳи нав баромадааст. Бо ҳалли бахсҳои марзӣ, акнун кишварҳои метавонанд ба эҷоди воситаҳои доимии машвартҳои сеҷониба дар мавриди амният ва сиёсати хоричӣ рӯи оранд. Сарони давлатҳо алақай мувофиқа карданд, ки муколамаи доимӣ миёни вазоратҳои қорҳои хоричии се кишвар ҷиҳати ҳамроҳсозии мавқеъҳо дар чорабиниҳои байналмилалӣ ва омодагӣ ба нишастҳои оянда зарур аст. Ин метавонад ба ҳамгироӣ мусоидат кунад, барои мисол, дар қорҷӯби мулоқоти машвартии сарони Осиёи Марказӣ, ки ҳар сол баргузор мешавад. Воқеан, ҷамъомади шаҳри Хучанд нишон дод, ки ҳамраъӣ се давлат метавонад ба таҳкими умумии иттиҳоди минтақавӣ панҷ кишвари Осиёи Марказӣ такон бахшад. Аз тарафи дигар, вохӯрии сеҷонибаи Тоҷикистону Қирғизистону Ўзбекистон метавонад доимӣ шавад ва ҳамчун як ниҳоди машвартии нав пайвасти ҷаласа гузаронад. Ин ба се кишвар имкон медиҳад мавзӯҳои хосеро, ки шояд ҳамаи панҷ давлатро дарбар нагирад, дар ҳамаин доира ҳаллу фасл намоянд. Масалан, мавзӯоти обу энергетикӣ ё идораи сарҳадҳои муштаракро ин се кишвар метавонанд яққоя баррасӣ ва танзим кунанд.

Аз назари иқтисодӣ. Бо аз байн рафтани монеаҳои марзӣ, фазо барои эҷоди як сегонаи иқтисодии Осиёи Марказӣ байни Тоҷикистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон муҳайё шудааст. Ин се кишвар метавонанд бо иттиҳодҳои иқтисодӣ сиёсӣ ҳарбии мавҷуда, ба таври ҳамроҳанг ширкат намоянд. Қирғизистон – давлат-аъзои ЕАЭС аст ва метавонад ба содироти маҳсулоти Тоҷикистон ба

бозорҳои Россия ва Қазоқистон кумак кунад. Айни замон, Ўзбекистон бозори бузургест барои маҳсулоти саноативу кишоварзӣ ҳамсоягонаш ва дарҳои худро барои сармоягузориҳои муштарак кушода намудааст – ширкати зиёдаи узбекистонӣ дар Тоҷикистон қорхонаҳо бунёд карда истодаанд. Бо дарназардошти ин, эҷоди Фонди сармоягузориҳои муштарак миёни кишварҳои метавонад сармоя ва технологияро барои тарҳҳои муҳими сеҷониба сафарбар намояд. Сарони давлатҳо омодаанд сармояи фондҳои муштаракро барои дастгирии чунин ҳамкорӣ бештар кунанд. Ҳамчунин, татбиқи лоихаҳои калон, мисли роҳи оҳани Хитой–Қирғизистон–Ўзбекистон ё шохроҳи нави, ки Душанбе ва Тошкандро тавассути Бишкек пайвасти кунанд, метавонанд иқтисодии се кишварро ба ҳамдигар зичтар бипайванданд ва шароити боз ҳам мусоид барои тичорат фароҳам созанд. Аз ҳисоби афзоиши савдо ва транзит, се кишвар манфиати молиявӣ ба даст меоранд, ки ба рушди иҷтимоии онҳо низ мусоидат мекунад.

Дар як ҳулосаи умумӣ, метавон арзёбӣ намуд, ки авзои нави муносибатҳои сеҷониба хеле умедбахш аст. Бевосита пас аз анҷоми чорабиниҳои Хучанд, 1 апрели 2025, ҷониби Қирғизистон эълон дошт, ки протоколи табодули аснод оид ба созишномаи сарҳадӣ ба қувва даромад ва ҳамаин тавр Шартномаи марзӣи Тоҷикистону Қирғизистон расман ҳукми иҷро пайдо кард (муқаррароти он татбиқ хоҳад шуд). Ин худ нишонаи амалӣ шудани фаврии қарорҳои қабулшуда аст. Дар ҳафтаҳои минбаъда, қоршиносон аз “даврани нави тиллоӣ” дар равобити байни ин се давлат ёд мекарданд, ки пеш аз ҳама ба эътиқоди шахсии миёни сарварони онҳо ва иродаи сиёсӣ таъя мекунад. Албатта, иҷрои ваъдаҳо ва татбиқи пурраи санадҳои имзошуда вақти муайян ва кӯшиши ҳамешагиро талаб мекунад. Дар ин замина, муҳим аст, ки кишварҳои механизмҳои пайгирӣ ва иҷрои қарордодҳоро таъсис диҳанд, то ки ягон созишнома рӯи қоғаз намонад.

П. Нуриддин - дотсенти ДДОТ ба номи С. Айни

БОЗДИД

БОЗДИДИ САФИРИ ТУРКИЯ АЗ ОСОРХОНАИ ДОНИШГОҲ

Имрӯз Сафири фавқулода ва мухтори Ҷумҳурии Туркия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Умут Аҷар ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни ташриф оварданд.

Меҳмононро ректори Донишгоҳ Аҳлиддин Ибодуллозода ва дигар шахсони масъул дар саҳни бинои асосӣ пешвоз гирифта, сипас аз осорхонаи ин даргоҳ дидан намуданд.

Ба воситаи экспозитсияи осорхона меҳмонон бо таъриху фарҳанги пурғановати миллати тоҷик, табиати зебои Тоҷикистон ва фаъолияти дастовардҳои нахустмактаби олии кишвар аз наздик шинос гардиданд.

ҲАМКОРӢ

ТАШРИФИ САФИРИ ТУРКИЯ БА ДОНИШГОҲ БАҲРИ ТАВСЕАИ ҲАМКОРИҲО

10-уми апрели соли ҷорӣ Сафири фавқулода ва мухтори Ҷумҳурии Туркия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Умут Аҷар ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни ташриф оварданд.

Зимни ташриф меҳмононро ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни Аҳлиддин Ибодуллозода истиқбол намуда, зимни вохӯрӣ дар масъалаи рушди ҳамкориҳо таъбули назар намуданд.

Сафири Туркия Умут Аҷар сараввал ректори Донишгоҳ Аҳлиддин Ибодуллозодаро бинобаршомил шудани Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни дар 10-гонаи беҳтарини "Раддбандии муассисаҳои олий" (HE Higher Education Ranking)-и Шурои сифат ва арзёбии таҳсилоти олий "HEQAC", ки қароргоҳаш дар Ҷумҳурии Туркия мебошад, табрик намуд.

Зимни мулоқот ҷонибҳо ба масъалаҳои муҳим аз ҷумла тақвияти ҳамкориҳо дар самти ил-

миву таҳқиқотӣ таваҷҷуҳ зоҳир карда, барои тавсеаи онҳо изҳори омодагӣ намуданд.

Дар ин замина, чиҳати бастанӣ шартномаҳои ҳамкорӣ миёни Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни ва муассисаҳои олии касбии Ҷумҳурии Туркия таъбули афкор сурат гирифт.

Дар интиҳои мулоқот аз ҷониби ректори Донишгоҳ ба сафири Туркия тухфаи рамзӣ бо самимияту иродатмандии хоса баҳри тавсеаи ҳамкориҳо тақдим гардид.

ҲАФТАИ ИЛМ

Имрӯз дар Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни бахшида ба ҳафтаи илм, ки ҳамасола дар моҳи апрел дар партави Рӯзи илми тоҷик баргузор мегардад, конференсияи ҷумҳуриявӣ илмию амалӣ баргузор гардид, ки он ба «Рӯзи илми тоҷик», эълон гардида ни «Солҳои рушди иқтисоди рақамӣ ва инноватсия (солҳои 2025-2030)» ва «700-солагии шоири ғазалсарои тоҷику форс Ҳофизӣ Шерозӣ» бахшида шудааст.

Зимни ифтитоҳи конференсия ректори Донишгоҳ Аҳлиддин Ибодуллозода аз ҷумла баён намуданд, ки дар натиҷаи ҷидду ҷаҳди пайвастаи роҳбарият, устодон ва кормандони донишгоҳ буд, ки ДДОТ ба номи С. Айни бо гирифтани зиеда аз ҳашт ҳазор хол дар "Раддбандии муассисаҳои таъ-

лимӣ"-и ҷаҳон дар соли 2025 байни 422 муассисаи таҳсилоти олий ҷойи 8-умро сазовор гардида, дар раддбандӣ аз Ҷумҳурии Тоҷики-

стон мавқеи аввалро соҳиб шуд. Вале ин дастовардҳо ҳанӯз моро қонеъ намесозанд ва ба андешаи ман, танҳо бо ҷустуҷӯҳои пай-

васта, пажӯҳишҳои арзишманд, ба даст овардани ғолибият дар озмунҳои байналмилалӣ, боло бурдани иқтидори илмӣ, фароҳам соختани шароити мусоид барои анҷоми корҳои илмӣ, тақвияти сифати таълим, пайвастагии илм ва истеҳсолот, рушди мактаби суннатии устоду шогирд ва бо донишҳои замонавӣ ғани гардонидани тафаккури омӯзгорон мо метавонем ба мақсадҳои дарпешгузошта расем.

Конференсияи илмию назариявӣ аз имрӯз оғоз ёфта, то 19-уми апрел идома меёбад. Дар ин муддат 1026, аз ҷумла 548 маърузаи устодону кормандон, муҳаққиқону докторантони Ph.D ва 478 маърузаи донишҷӯёну магистрантон мавриди баррасӣ қарор хоҳад гирифт.

ҲАМОИШИ ИЛМӢ

КОНФЕРЕНСИЯИ МУШТАРАК БАХШИДА БА ЗОДРӮЗИ УСТОД САДРИДДИН АЙНӢ

Рӯзи 15.04.2025 дар толори бошукуҳи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрӣдин Айнӣ ба гиromидошти поягузори адабиёти муосири тоҷик, Қаҳрамони Тоҷикистон устод Садрӣдин Айнӣ конференсияи муштаракӣ Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрӣдин Айнӣ баргузор гардид.

Дар кори конференсия Раиси Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Зулфиқор Гулаҳмадзода, муовини якуми раиси Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳимзода Шабнам, муовини ректори ДДОТ ба номи С. Айнӣ оид ба корҳои имлӣ, доктори илмҳои химия, профессор Раҷабзода Сирочиддин, намояндаи ҲХДТ дар ноҳияи И. Сомонӣ Исломозода Нодира, омӯзгорон ва донишҷӯёни Донишгоҳ иштирок ва суҳанронӣ намуданд.

Меҳмонон нахуст аз намоиши дастовардҳои илмӣ ва осорхонаи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрӣдин Айнӣ дидан намуда, сипас бо садо додани Суруди миллӣ ба кори конференсия оғоз бахшида шуд.

Раиси Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Зулфиқор Гулаҳмадзода зимни суҳанронии хеш аз муборизаву ҷонисорӣ ва заҳматҳои пайвастаи устод Садрӣдин Айнӣ ёдрас намуда, қайд намуданд, ки барои ин абармарди ҷодаи сиёсат, сарсупурдаи

миллат, ҷӯяндаи роҳи озодӣ, тарғибгари адолат, Қаҳрамони Тоҷикистон пайваста сипосгузор бошем.

Муовини ректори ДДОТ ба номи С. Айнӣ оид ба корҳои имлӣ, доктори илмҳои химия, профессор Раҷабзода Сирочиддин дар навбати хеш аз осори гаронарзиши устод Садрӣдин Айнӣ суҳан гуфта, баён намуданд, ки аксарияти таълифоти С. Айнӣ, хусусан асарҳои калони насриаш ба забонҳои қариб ҳамаи халқҳои собиқ Иттиҳоди Шуравӣ ва бисёр мамолики хориҷ тарҷума ва чандин маротиба нашр гардидаанд.

Дар ин чорабинӣ як қатор кормандони Донишгоҳ барои мусоидати фаъол дар татбиқи босамари сиёсати давлатии ҷавонон, нишон додани эҳсоси баланди худшиносӣ ватандӯстӣ, эҳтиром гузоштан ба арзишҳои миллӣ ва таҷими рукнҳои давлатдорӣ бо “Сипоснома”-и Иттифоқи ҷавонони Тоҷикистон сарфароз гардониданд шуданд.

Қисмати фарҳангии чорабинӣ бо иҷро ва садо додани суруди таронаҳо аз ҷониби аҳли хунари гуруҳи “Чехранамо”-и Донишгоҳ ба дили меҳмонону иширокчиён фараҳ бахшид.

ҶОЙГОҲИ ФИРДАВСӢ ВА “ШОҲНОМА”-И Ӯ ДАР ТАЪРИХИ АДАБИЁТИ ФОРСИИ ТОҶИКӢ

Рӯзи 16.04.2025 дар Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрӣдин Айнӣ Конфронси байналмилалӣ дар мавзӯи “Ҷойгоҳи Фирдавсӣ ва “Шоҳнома”-и ӯ дар таърихи адабиёти форсии тоҷикӣ” баргузор гардид.

Дар қисмати ифтитоҳии конфронс муовини ректори ДДОТ ба номи С. Айнӣ оид ба корҳои имлӣ, доктори илмҳои химия, профессор Раҷабзода Сирочиддин; д.и.ф., профессор, академики Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Салимӣ Носирҷон Юсуфзода дар мавзӯи “«Шоҳнома» ва таърих”; д.и.ф., профессор, узви вобастаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Султон Ҳасан Баротзода дар мавзӯи “Забони хусравӣ ва номаи хусравон”; н.и.ф. Салҷуқӣ Муҳаммад Қосим (аз Олмон) дар мавзӯи “«Шоҳнома»-и Фирдавсӣ (Таърихи муин ва ҷовидон барои забон ва адабиёти форсии дарӣ)”; д.и.ф., профессор Худойодов Аъзам Овлододович дар мавзӯи “Тарҷумаҳои узбекии

«Шоҳнома»-и Абулқосим Фирдавсӣ дар паҷуҳиши Ҳамидҷон Ҳомидӣ”; д.и.ф., профессор Элбоев Вафо Ҷӯрақулович дар мавзӯи “Нусхашиносии талхисоти «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ дар Ҳиндустон” суҳанронӣ ва маъруза намуданд.

Конфронси мазкур дар заминаи пешниҳоди Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста ба нашри комили матни “Шоҳнома”-и Фирдавсӣ ва дастраси ҳамаи соқониони кишвар гардонидани он чараён гирифт.

Ба Конфронс 56 маърузаи илмӣ дар се самт: адабиёт, забон ва методикаи таълим пешниҳод шуд, ки донишмандони гуногун аз Иёлоти Муттаҳидаи Амрико, Россия, Олмон, Афғонистон, Эрон, Ўзбекистон маърузаҳои хешро ироа намуданд.

Конфронси байналмилалӣ дар ду бахш: ҷаласаи ифтитоҳӣ – 6 маъруза ва ҷаласа дар бахшҳо – 50 маъруза чараён гирифт.

ШИНОСОӢ

Рӯзи 04.04.2025 дар Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрӣдин Айнӣ “Рӯзи дарҳои кушод” баргузор гардид.

Дар ин рӯз аз ҷониби факултетҳои Донишгоҳ дастовардҳо, ихтироот, китобҳои тозанаشري устодону донишҷӯён ба намоиш бароварда шуда, беш аз 2500 нафар хонандагон 50 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва литсейю гимназияҳои 4 ноҳияи шаҳри Душанбе аз онҳо дидан карданд.

Инчунин хонандагон аз озмоиш-

гоҳҳои факултетҳои химия, биология, физика, технология, синфхонаҳои факултетҳои забон ва адабиёти рус, осорхонаи Донишгоҳ боздид намуда, аз наздик бо шарту шароити таҳсил, зист, имкониятҳои таълим дар факултетҳо ва марказу шуъбаҳои ин муассиса шинос гаштанд.

Гузашта аз ин, барои интиҳоби касби ояндаи хеш хонандагон бо омӯзгорон ва масъулин суҳбатҳои зарурӣ намуданд.

ЧАШМАНДОЗ

ЧОЙГОҲИ САИДРИЗО АЛИЗОДА ДАР РУШДИ МАТБУОТ ВА ТА- ШАККУЛИ ИЛМИ ЗАБОНШИНОСИИ ТОҶИК

(10-уми апрел ба таъсиси маҷаллаи «Шуълаи инқилоб» 106 сол пур шуд)

Дар сарғаҳи фаъолияти таҷаддудхоҳӣ ва таҳаввулотӣ бузурги таърихиву фарҳангӣ шахсиятҳои алоҳидае буданд, ки танҳо зикри ном ва осорашон ишора ба сарвати пурмоия маънавии халқамон мекунад. Аз ҷумлаи онҳо, ки дар як давраи нави таърихи халқи тоҷик бо меҳнат ва машаққат ва фаъолияти рӯзмараи худ ҷомеаро дигаргун сохтаву пайи танвири афкори нав кӯшидааст, Саидризо Ализодаи Самарқандист. Ин шахсияти наҷиб дар муддати хеле кӯтоҳ қорҳои пурарзишро анҷом додааст.

Ализода Саидризо соли 1887 дар маҳаллаи Боғи шамоли ш. Самарқанд таваллуд шуда, ҳамчун омўзгор, маорифпарвар, публицист, мутарҷим ва забоншиноси маъруфи тоҷик, муаллифи аввалин алифбои забони тоҷикӣ бо номи «Китоби нахустин», муҳаррир ва мураттиби аввалин луғати русӣ-тоҷикӣ (ду ҷилд, 1933 – 1934), яке аз поягузори маҷаллаи усули нав шинохта шудааст.

Саидризо Ализода ба ҳайси як намоёнҳои афкори рангину таҳаввулхоҳи таърихи халқи тоҷик рисолати хешро маҳз дар бунёди воқеии муҳимтарин рукнуҳои ташаккули таърихи халқ эҳсос кард ва хизматеро дар паҳлуҳои гуногуни таърихи афкори ҷадида ва рушди маҷаллаи маорифи тоҷикон ба ҷо овард. Заҳматҳои ӯ дар роҳи таъсиси таҷкими маҷалла ва маорифи нави тоҷик, танзиму тадвини китобу дастуру барномаҳои таълими усули ҷадид ва ғайра як самти муҳими кори Саидризо Ализода дар ҷомеа будаанд. Муҳимтарин кори таърихи номбурда собит намудани мавҷудияти миллати тоҷик буд. Сайидризо Ализода шахсе буд, ки дар Туркистон, дар ҳукумати он шуъбаи тоҷикиро ба вучуд овард. Дар ин ҳукумат миллатҳои асосӣ ин халқҳои туркии Осиёи Миёна ба ҳисоб мерафтанд: узбекҳо, туркманҳо, қирғизҳо, қазоқҳо, афғонҳо, яҳудиҳо, ҳиндуҳо ва ба ин монанд халқҳои хурду майда ба ҳисоб мерафтанд. Номи тоҷик на дар миллатҳои асосӣ ва на дар миллатҳои майда набуд. Ализода ба мақомоти болоӣ дарҳост карда, муваффақ шуд, ки дар Ҳукумати Туркистон шуъбаи тоҷикӣ ташкил карда шавад. Ин шахсият мудирӣ шуъбаи тоҷикӣ шуд ва дар ин замина моҳи апрели соли 1919 маҷаллаи тоҷикӣ «Шуълаи инқилоб»-ро таъсис дод. Бо наشري он манфиатҳои халқи тоҷик ҳимоя ва соҳибӣ мешуданд.

Фаъолияти эҷодии номбурда гуногунҷанба аст: ӯ муаллифи нахустин алифбо ва грамматикаи забони тоҷикӣ, аввалин тарҷумони русӣ ба тоҷикӣ, созмондиҳанда ва аввалин муҳаррири доимии маҷаллаи тоҷикӣ «Шуълаи инқилоб», публицисти оташинсухан, нависандаи пуркор ва рӯзноманигори бомаҳорату мушоҳидакор буд. Тарафи дигари зиндагиномаи ӯ аз бори кӯшиши таҳрири таълиф пур буд. Ба фаъолияти ибратбахши ӯ дар ин ҷода метавон танҳо бо зикри таъсиси маҷаллаи «Шуълаи инқилоб», ки дар он муҳит чун чароғи роҳнамо барои ҷомеа хизмат намудааст, зиёд арҷ гузошт, зеро он дар таърихи ташаккул ва равнақи рӯзноманигории тоҷикон

падидаи муҳим буд. Саидризо Ализода бо ибтиқори шахсӣ ва бо ҳазинаи худ маҷаллаи «Шуълаи инқилоб»-ро таъсис дод. Шумораи аввалин «Шуълаи инқилоб» 10-уми апрели соли 1919 ба дасти хонандагон расид ва ин нашрияи пурфурӯғ то 91 шумора, то он даме ки ӯ тавони молии нашрашро дошт, ба таъсис расид. «Шуълаи инқилоб» дар ҳамаи давраҳои қавми мо – тоҷикон, «Шоҳнома»-и Ҳаким Фирдавсӣ ва ё шоҳасари «Тоҷикон»-и академик Бобочон Ғафуровро мемурад.

Саидризо Ализода аввалин муаллифи адабиёти таълимӣ ба забони тоҷикӣ баъд аз Инқилоби Октябр мебошад. «Дабистони тоҷик», «Китоби нахустин» (1920), «Сарфу наҳви тоҷикӣ», «Маданияти ислом», «Саодатнома» (1926) аз ҷумлаи онҳоянд.

Саидризо Ализода дар матбуоти даврӣ бо имзоҳои мустақили Нештар, Чарандгӯӣ, Мулло Ҷубул, Занбур, Муртад ва ғ. ҳикояву мақолаҳои ҳаҷвӣ ба таъсис расонидааст ва ҳамчун мунаварфигари замони худ хоҳони бунёди ҷомеаи боадолат ва маҷаллаи усули нав буд, зеро ӯ бо ризоияти падараш дар маҷаллаи усули нави, ки Абулқосим Ганҷавӣ таъсис карда буд, 14 сол ёрдамчи муаллим кор карда, яке аз русидонҳои замони худ буд. Таҳсил ва фаъолият дар маҷаллаи усули нав чашми Саидризо Ализодаро кушод, ақли ӯро барои дарки ҳақиқати замони мукамал кард, роҳи ӯро барои омӯзиши чандин забонҳо ҳамвор намуд. Аз ин рӯ, дар таърихи тарҷумаи замони нави тоҷик низ осори ин шахсияти адабиро аз рӯйи инсоф бояд зикр намуд. Танҳо таъкиди чунин қазия, ки фаъолияти тарҷумонии Саидризо Ализодаро ҳам аз лиҳози сифат, ҳам аз лиҳози теъдод дар қатори мутарҷимони касбӣ пурқори таърихи адабиёти нави тоҷикӣ, шуруъ аз устод Лоҳутӣ, Ҳабиб Юсуфӣ ва Ҳаким Карим ва Раҳим Ҳошим бояд омӯхта шавад, бешубҳа, қобили дастгирӣ аст.

Тарҷумаи китобҳои дарсӣ ва ҳам силсилаи осори бадеии адабиёти ҷаҳон, ки Саидризо Ализода анҷом додааст, дар маҷаллаи истифода шудаву беҳтарин китобҳои рӯйимизии хонандагон тоҷик ҳисоб мешуданд. Саидризо Ализода дар ин радиф дар байни солҳои 1935-1938 панҷ асари калони назму насри А.С. Пушкинро тарҷума намудааст.

Саидризо Ализода на фақат чун публицисти оташинсухан, тарҷумони маъруф ва нуқтадон, балки чун луғатшиноси моҳир низ шинохта шудааст. Ӯ яке аз тартибдиҳандагон ва аввалин муҳаррири «Луғати русӣ-

тоҷикӣ» ба шумор меравад, ки соли 1933 аз ҷоп баромада буд. Нағз дар хотир дорам, - навишта буд Абдусалом Дехотӣ, яке аз тартибдиҳандагон он луғат, - Саидризо Ализода муаллифи аввалин «Сарфу наҳв»-и тоҷикӣ ва аввалин тарҷумони чандин китобҳои фаннӣ ба забони тоҷикӣ кӯча ба кӯча, дар ба дар гашта, ба аҳли касб -деҳқонон, боғдорон, оҳангарон, қассобон ва ғайра муроҷиат карда, ислоҳот ва таъбирҳои халқиро ҷамъ мекард.

Хонаи Саидризо Ализода низ баъдҳо ҳамчун маҷаллаи илмиву адабии Самарқанд шуҳрат дошт ва Саидризо Ализода, Туғрал, Чулпон, Абдурауф Фитрат, Ҳамза Ҳакимзода Ниёзӣ, Абдулқосими Лоҳутӣ, Ҳоҷӣ Абдулазиз, Тӯракул Зеҳнӣ ба он ҷо равуо доштанд. Ҳамсари устод Лоҳутӣ - Силсилабону ёдовар шуда, ки забони тоҷикиро дар ҳавли Саидризо Ализода омӯхтааст.

Хизмати Саидризо Ализода дар соҳаи забоншиносии тоҷик низ беназир аст. Нахустин китоби дарси «Сарфу наҳви тоҷикӣ» низ ба қалами ӯ тааллуқ дорад, ки соли 1926 ба таъсис расида буд. Ин китоб барои маҷаллаи ибтидоӣ ва миёнаи Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиб дода шудааст. Муаллиф дар таълифи ин асар аз маъхазҳои мухталифи истифода кардааст. Дар пешгуфтори китоб таъкид гардида, ки ҳангоми таълифи он аз китобҳои зерин: «Дастури забони форсӣ»-и Ғуломҳусайни Кошиф ва Мирзо Аюдулазизи Эронӣ, «Сарфу наҳви туркӣ»-и Исмоил Ҳикмат ва Абдуллоҳ Шоиқӣ Озарбойҷонӣ, «Сарфу наҳви форсӣ»-и Муҳаммад Рифъати Истамбулӣ, «Сарфу наҳви русӣ»-и Сахаруф ва Учукӯф ва «Сарфу наҳви фаронсавӣ» истифода шудааст. Аз грамматикаи забонҳои гуногун истифода бурдани Саидризо Ализода бешубҳа нест; ӯ забонҳои русӣ, туркӣ, франсавӣ, арманӣ ва курдиро хеле хуб медонист, ба ин забонҳо тарҷума мекард. Ба фикри мо, маҳз тадрис дар маҷаллаи усули нав, забондонӣ, воқиф будан аз сарфу наҳв ва дигар қонуниятҳои забони тоҷикӣ ва муқоисаи онҳо бо забонҳои дигар ба Саидризо Ализода имкон дод, ки аввалин грамматикаи забони тоҷикиро таълиф намояд.

Саидризо Ализода солҳои 1919-1921 ҳам котиби Кумитаи ҳизбии ноҳияи Боғишамоли Самарқанд буд ва ҳам муҳаррири маҷаллаи «Шуълаи инқилоб»-ро ба уҳда дошт. «Шуълаи инқилоб» бо мақолаҳои ҷанбаи маърифатӣ ва ошкоркунанда доштааш чашми оммаи меҳнаткашро ба авзои Осиёи Миёнаву Қафқоз, Русияву Туркия ва дар маҷмуъ, ба авзои ҷаҳон боз намуд. Аз ин лиҳоз, англисҳо барои сари ӯ 50000 фунт стерлинг нарх гузошта, ба ҷони ӯ суиқасд намуданд. Дар натиҷаи ин суиқасд яке аз дӯстони Саидризо Ализода, олими эронӣ Зей Муҳаммад ваҳшиёна кушта шуд. Дар ҳамин

маҷаллаи «Шуълаи инқилоб» устод Саидризо Ализода дар соли 1926 асари Е. Э. Бертелс «Мовароуннаҳр»-ро ба забонҳои форсӣ-тоҷикӣ, туркӣ ва урду тарҷума намуда, дар Лоҳури Покистон ба ҷоп мерасонад. Ба шаҳодати хешовандонаш, ӯ бо хоҳиши як дӯсти фаронсавӣ поре аз «Қуръон»-ро низ ба фаронсавӣ тарҷума карда буд. Тарҷумаи асари В. И. Ленин - «Инқилоб ба мардум чӣ дод?», ки дар шумораи аввали «Шуълаи инқилоб» ба ҷоп расидааст, ба қалами ӯ тааллуқ дорад.

Саидризо Ализода дар соли 1926 асари Е. Э. Бертелс «Мовароуннаҳр»-ро ба забонҳои форсӣ-тоҷикӣ, туркӣ ва урду тарҷума намуда, дар Лоҳури Покистон ба ҷоп мерасонад. Ба шаҳодати хешовандонаш, ӯ бо хоҳиши як дӯсти фаронсавӣ поре аз «Қуръон»-ро низ ба фаронсавӣ тарҷума карда буд. Тарҷумаи асари В. И. Ленин - «Инқилоб ба мардум чӣ дод?», ки дар шумораи аввали «Шуълаи инқилоб» ба ҷоп расидааст, ба қалами ӯ тааллуқ дорад.

Саидризо Ализода муаллифи маҷмуаи мақолаҳои публицистии «Ба ҳам бипайвандед, эй ранҷбарони ҳамаи ҷаҳон!», «Сарватмандон навмед мешаванд», «Инглиспарварон бихонанд», «Имрӯз наврӯз аст», «Ба муносибати хабарҳои Бухоро», «Мотами бузург» (дар бораи ба таври фоҷиваӣ кушта шудани Маҳмудхоҷа Беҳбудӣ, 1919) ва ғ., шеърҳои «Зан ва мулло», «Ба порахӯр», «Бойамак», «Марсияҳои мушфиқона ба фаранҷӣ» буда, чун донандаи забонҳои арабӣ, форсӣ, русӣ, узбекӣ, тоторӣ, туркӣ, курдӣ асарҳои «Сад фоиз»-и нависандаи амриқой Эптон Синклер (1934), «Дубровский» (1935), «Духтари капитан» (1936), «Моткаи қарамашшоқ» (1937), «Ҳикояҳои Белкин»-и А. С. Пушкин (1938), «Семент»-и Ф. Гладков (1936), «Пӯлод чӣ тавр обубо ёфтааст»-и Н. Островский (1937), «Кажум аз меҳроб»-и адиби узбек Абдулло Қодирӣ (1938) ба тоҷикӣ гардонидаст.

(Идома дар сах. 10)

КОНФЕРЕНСИЯ

**ҚАДРДОНИИ ДОНИШГОҲ ДАР ДАВРИ ҶУМҲУРИЯВИИ ОЗМУНИ
“КАДБОНУИ БЕҲТАРИН”**

Дар партави сиёсати фарҳангпарваронаи Пешвои муаззами миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо ибтикори Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар якҷоягӣ ба вазорату идораҳои дахлдори давлатӣ, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо ва муассисаҳои олии мамлакат даври ҷамъбастии озмуни ҷумҳуриявии «Кадбонуи беҳтарин»-ро дар пойтахти мамлакат шаҳри Душанбе доир гардид.

Дар давраи ҷамъбастии он муовини Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Мансурӣ Дилрабо ва Раиси Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Файзиддинзода Бунафша, роҳбарону намояндагони

вазорату идораҳо, ташкилоту муассисаҳо, беҳтарин кадбонуҳои ВМКБ, вилоятҳои Суғду Хатлон, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ ва ноҳияҳои минтақаи Рашт ва муассисаҳои олии мамлакат инчунин соки-

нону меҳмонони дохилу хориҷи мамлакат иштирок намуданд.

Ҳадаф аз баргузор намудани озмуни ҷумҳуриявии «Кадбонуи беҳтарин» ин пеш аз ҳама, тарғиб, эҳё ва ҳифзу нигоҳдошти беҳтарин суннатҳои мил-

лии ниёғони шарафманди тоҷик дар самти омода намудани хӯрокҳои миллӣ, хӯришҳои болаззат, таомҳои миллии маҳаллӣ, баланд бардоштани завқи кадбонугӣ ва ҳунари дастархонорой мебошад.

Раёсати Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни барои ташкили сатҳи баланди даври донишгоҳӣ ва иштироки фаъолона ва саҳми арзанда гузоштан дар даври ноҳиявӣ, шаҳрӣ ва ҷумҳуриявӣ аз ҷониби Кумитаи тадорукоти озмун муовини Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Мансурӣ Дилрабо ва Раиси Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Файзиддинзода Бунафша бо Диплом ва тухфаи хотиравӣ дар вазъияти тантанавӣ қадрдонӣ гардид.

ҲАМОИШ

**«НАВРҶЗ РАМЗИ ВАҲДАТ, РАВОБИТИ ДҶУСТОНА МИЁНИ КИШВАРҲОИ
ТОҶИКИСТОН, УЗБЕКИСТОН ВА ҚИРҒИЗИСТОН»**

Дар кори он донишмандону муҳаққиқон, аҳли раёсат, омӯзгорону донишҷӯён иштирок ва суҳанронӣ намуданд.

Дар ҳамоиш нахуст муовини ректор оид ба корҳои илмӣ Донишгоҳ Раҷабзода Сирочиддин сухани ифтитоҳии ректори

Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни Аҳлиддин Ибодуллозодаро ба саҳми иштирокчиён расонид. Аз ҷумла зикр шуд, ки баъд аз саммити сеҷонибаи сарони давлатҳои Тоҷикистон, Қирғизистон ва Узбекистон дар шаҳри Хучанд,

Рӯзи 5 апрели соли 2025 дар Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни дар мавзӯи «Наврӯз рамзи Ваҳдат, равобитии дӯстона миёни кишварҳои Тоҷикистон, Узбекистон ва Қирғизистон» ҳамоиши илмӣ- назариявӣ баргузор гардид.

муносибатҳои ин кишварҳо ба сатҳи сифатан нав баромад ва заминаи он пеш аз ҳама дар ҳадафҳои муштараку талошҳои табиӣ мардумони онҳо баҳри ҳамгирӣ мебошад.

Сипас дар ҳамоиш Шарипов Амриддин Нуриддинович – номзоди илмҳои таърих, дотсенти Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар мавзӯи «Ҷумҳурии Тоҷикистон ташаббускори дӯстӣ ва ҳамгирии кишварҳои Осиёи Марказӣ», Мамадазимов Абдуғанӣ – номзоди илмҳои сиёсӣ, дотсенти Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар мавзӯи «Ҷанбаҳои минтақавӣ ва ҷаҳонии ҳалли мушкилоти сарҳад дар Осиёи Марказӣ», Наҷмиддин-

зода Толибшо Ашур – номзоди илмҳои таърих, дотсенти ДДОТ ба номи С.Айни дар мавзӯи «Наврӯз – рамзи эҳё, ҳамбастагӣ ва меҳру муҳаббат байни халқҳо» маърузаҳои пурмухтаво намуданд.

Зимни ҳамоиш дарҷ гардид, ки созишномаи мазкур дар таҷлили ҷашни байналмилалӣ Наврӯз иттифоқ афтод ва ин бисёр рамзӣ мебошад. Зеро Наврӯзи оламафрӯз, ки бунёдашро хирадмеҳварӣ ва ҳамбастагиву зиндагидӯстӣ ташкил медиҳад, дар фарҳанги ҳар се кишвар ифодакунандаи сулҳу субот, дӯстиву ҳамдилӣ ва рафоқат маҳсуб меёбад.

БОЗДИД

Рӯзи 21-уми апрели соли ҷорӣ дар Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрриддин Айнӣ ҷаласаи васеъи Донишгоҳ «Оид ба ҷамъбасти фаъолияти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрриддин Айнӣ дар семоҳаи аввали соли 2025 ва вазифаҳо то охири сол» баргузор гардид.

Дар ҷаласаи ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрриддин Айнӣ Аҳлиддин Ибодуллозода, муовинон ва ёрдамчиёни ректор, деканҳо, муовинони деканҳо оид ба илм ва тарбия, мудири кафедраҳо, сардорони раёсату шуъбаҳо, мудири бахшҳо ва роҳбарони дигар сохторҳо иштирок намуданд.

ФАЪОЛИЯТИ ДОНИШГОҲ ДАР СЕМОҲАИ АВВАЛИ СОЛИ 2025 НАТИҶАГИРӢ КАРДА ШУД

Ҷаласа бо садо додани Суруди миллӣ ифтитоҳ гардида, сипас ҳисоботи ректори Донишгоҳ «Оид ба ҷамъбасти фаъолияти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрриддин Айнӣ дар семоҳаи аввали соли 2025 ва вазифаҳо то охири сол» шунда шуд.

Зимни он аз сиёсати маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷиҳати баланд бардоштани сатҳу сифати таълиму тарбия ва омода намудани мутахассисон ёдовар шуда, фаъолияти донишгоҳро дар самти илм, таълим, тарбия ва робитаҳои байналмилалӣ аз ҷумла, иштироки фаъолонаи до-

нишҷӯён ва омӯзгорон дар озмуну олимпиадаҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, Квотаи Президентӣ, навиштани китобу дастурҳои таълимию методӣ, ҷопи мақолаҳои илмӣ ва байналмилалӣ, таҷрибаомӯзии донишҷӯён, сарбории омӯзгорон, дарсҳои кураторӣ, маҳфилҳои илмӣ ва амсоли инҳо мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шуданд.

Дар идома зикр шуд, ки ҳарчанд дар ин давра як қатор корҳои назаррас ба анҷом расонида шуда бошад ҳам, онҳо қонекунанда набуда, дар ин замина барои беҳтару хубтар намудани сатҳу сифати таълим ва баланд бардоштани иқтидори илмии Донишгоҳ ба масъулин дастуру супоришҳои мушаххас дода шуд.

БОЗДИД ВА ҶАЛАСА

БОЗДИДИ НАМОЯНДАГОНИ ҲҲДТ АЗ ОСОРХОНАИ ДОНИШГОҲ

Намояндагони ҲҲДТ дар ВМКБ, вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий аз осорхонаи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садрриддин Айнӣ дидан намуда, бо таъриху фарҳанги пурғановати миллати тоҷик, табиати зебои Тоҷикистон ва фаъолияти дастовардҳои нахустмактаби олии кишвар аз наздик шинос гардиданд.

Аз ҷониби масъули осорхона ба меҳмонон вобаста ба экспонатҳои толорҳои дирӯз, имрӯз ва фардои Тоҷикистон, табиати Тоҷикистон, иштироки омӯзгорони Донишгоҳ дар ҶБВ, шаҳрсозиву шаҳрдории тоҷикон, давлати

Сомониён, ҳунармандии тоҷикон, мероси хаттӣ, илму фарҳанги тоҷикон, фаъолияти Донишгоҳ то замони истиқлол ва баъди он, дастовардҳои ин даргоҳ дар солҳои охир маълумотҳои зарурӣ расонида шуд.

БАРРАСИИ МАСЪАЛАҲОИ МУБРАМИ ДОНИШГОҲ ДАР ҶАЛАСАИ НАВБАТИИ ШУРОИ ИЛМӢ-МЕТОДӢ

Ҷаласаи навбатии Шурои илмӣ-методии Донишгоҳ, ки 11.04.25 таҳти роҳбарии муовини ректор оид ба корҳои илмӣ, доктори илмҳои химия, профессор Раҷабзода С.И. доир шуд, чор масъала мавриди баррасӣ қарор дод. Роҷеъ ба “Рафти баргузори курсҳои тақмили ихтисос” директори Маркази тақмили ихтисос ва бозомӯзии кадрҳо Музаффар Азимов гузориш дод. Номбурда иброз дошт, ки феълан дар донишгоҳ раванди бозомӯзии курсҳои тақмили ихтисос хуб ҷараён дошта, омӯзгорони соҳибтаҷриба ба ин кор ҷалб шудаанд. Номбурда ба саволҳои ҳозирин оид ба боло бурдани савияи таълими курсҳои тақмили ихтисос посух дод.

Оид ба вазъи омодагии таълифу дифои рисолаҳои хаттии донишҷӯёну магистрон роҳбари гурӯҳи корӣ Имомов Абдулло ва дар хусуси “Омодагии факултет ва кафедраҳои умумидонишгоҳӣ ба аттестатсияи хатми соли таҳсили 2024-2025” роҳбари гурӯҳи корӣ Мирато Комилов гузориш доданд.

Дар хотима раиси Шурои илмӣ-методӣ, профессор Раҷабзода С.И. 34 адад дастур, воситаи таълим, комплекси таълимиву методӣ ва монографияро барои тасдиқ пешниҳод намуд, ки 30 адади онҳо бо иттифоқи оро ба нашр тавсия шуданд.

Аз рӯи масъалаҳои баррасишуда, қарорҳои дахлор қабул гардид.

ЧАШМАНДОЗ

**ЧОЙГОҲИ САИДРИЗО АЛИЗОДА ДАР РУШДИ МАТБУОТ ВА ТА-
ШАККУЛИ ИЛМИ ЗАБОНШИНОСИИ ТОҶИК**

(10-уми апрел ба таъсиси маҷаллаи “Шуълаи инқилоб” 106 сол пур шуд)

(Аввалаш дар сах. 7)

Амири Бухоро низ ҳукми қатли ўро бароварда буд. Ҷаллодони амир ўро дастгир карда натавонистанд ва ҳаммаслакаш муфти Мидҳатхоҷаи Беҳбудиро дар Қаршӣ дар соли 1919 ба дор кашиданд. Саидризо Ализода аз марги фоҷиабори дӯсташ бохабар шуда, бо ҳамдастии устод Айни марсияи пурсӯзу гудош менависад.

Ализода аз нимаи дуввуми солҳои бистум то охири солҳои сиюм ба таълифи китобу тарҷумаи осори адибони ҷаҳон ва тадрис дар мактабҳои олии Самарқанд машғул мешавад. Бори охир Саидризо Ализода соли 1936 бо ҷурми забондониаш (гӯе гумоштаи империализми ҷаҳонӣ бошад) гирифтори таъқиб ва шикаҷаи НКВД-и Шуравӣ мегардад, ки дар натиҷаи он дар соли 1945 (дар маъхазҳои даврони Шуравӣ соли

1938 нишон дода шудааст) баъд аз маҳрумияти 8-сола дар зиндонҳои Самарқанду Тошканду Тоболск риштаи умраш дар зиндони шаҳри Владимирӣ Русия қанда мешавад. Дар давоми ҳашт сол Ализода ба номи сарварони Ҳукумати Шуравӣ зиёда аз 400 нома менависад, ки ҳамаш бечавоб мондааст.

Бади 32 соли марги ӯ яке аз наберагонаш Фарҳод Ализода дар ҷустуҷӯи қабри бобояш то ба маҳбаси шаҳри Владимир мерасад. Соли 1986 Фарҳод Ализода устухонҳои бобояшро ба Самарқанд оварда, ба хок месупорад. Ҳамон сол дар шаҳри Самарқанд як кӯча ва як мактабро ба номи Саидризо Ализода мегуздоранд. Қабри ӯ ҳоло зиёратгоҳи мардум ва ҳамеша гулпӯш аст.

Саидризо Ализодаро яке аз поягузори мактабҳои усули нав номидан

мумкин аст, ки бо таълифи китобҳои дарсӣ, баҳусус, нахустин алифбои тоҷикии “Соли нахустин» ва аввалин грамматикаи забони тоҷикӣ усули таълимро нав кард, пояи тадриси мактабҳои тоҷикиро дар асоси расмулхати ниёгон ва забони миллӣ устувор намуд, заминаро барои таълифи китобҳои дарсӣ ба забони тоҷикӣ фароҳам овард ва дар рушди илми забоншиносии тоҷик заминаи бозътимод гузошт. Аз ин рӯ, “Сарфу наҳв»-и Саидризо Ализода ҳамчун нахустин грамматикаи забони тоҷикӣ дар илми забоншиносии тоҷик то кунун мақеи босазо дорад ва аз бисёр ҷиҳат қимати худро гумонакардааст. Ба ин хотир, шахсият ва корҳои мондагори Саидризо Ализода дар илми забоншиносии тоҷик чойгоҳи муҳим доранд.

Саидмуроди Хоҷазод, доктори илмҳои филология, профессори ДДОТ ба номи С.Айнӣ

ЗАХИРАҲОИ ОБУ ПИРЯҲҲО ВА ИСТИФОДАИ ОҚИЛОНАИ ОН ДАР ТОҶИКИСТОН

“Тоҷикистони биҳиштосои мо сарзамини мардуми соҳибмаърифату меҳмоннавоз ва кишвари меваҳои шахдбор буда, аз нигоҳи иқлим, боду ҳаво, манзараҳои табиат, кӯҳҳои осмонбӯс, пиряхҳои азим, обҳои шифобахш, кӯлҳо ва чашмаҳои оби мусаффо, ҳайвоноту наботот ва урфу анъанаҳои мардумӣ дар олам нотақрор ва макони беҳтарин сайру саёҳат мебошад”.

Эмомалӣ Раҳмон

Об сарчашмаи ҳаёт ва яке аз захираҳои зарурии асосӣ барои ҳамаи соҳаҳои хоҷагӣ ба шумор меравад. Шӯянда ва покунандаи муҳит об аст. Об қисми таркибии ландшафти замин аст. Ба ҳисоби миёна қариб 71% кураи заминро об ихота кардааст. Агар фикр кунем, ки захираҳои оби тамомшавандаанд ин хато аст, чунки одамиятро норасои об нею, норасои оби тоза таҳдид мекунад. Обҳои табиӣ интиқолдиҳандаи мода ва энергия буда, объектҳои табиӣ атмосфера, литосфера ва биосфераро бо ҳам мепайванданд.

Аз тарафи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон пешниҳод гардидани ҶОЯИ «Оби тоза» (соли 2003), даҳсолаи амалиёти «Об барои ҳаёт» (солҳои 2005-2015), “Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об” (соли 2013) ва даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор» (солҳои 2018- 2028) олимон, коршиносон, аҳли зиё, роҳбарони мамлакатҳои ҷаҳонро ба тақон андохт, ки дар ин раванд корҳои зиёди илмиву амалӣ рӯи кор омаданд. Баҳри бо оби нушоқӣ таъмин намудани аҳолии ҷаҳон корҳо анҷом дода шуд ва ин амал бефосила давом хоҳад ёфт.

Боиси ифтихори мардуми шаарафманди Ҷумҳурии Тоҷикистон аст, ки дар Иҷтисоии 27-уми конфрон-

си ҷонибҳои Конвенсияи қолабии СММ доир ба тағйирёбии иқлим, ки 14 декабри соли 2022 баргузор гардид, пешниҳоди навбатии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо тарафдории 153 давлатҳои аъзо дастгирӣ ёфта, соли 2025 “Соли байналмилалӣ ҳифзи пиряхҳо” ва 21 март “Рӯзи байналмилалӣ пиряхҳо” эълон гардид. Беш аз 10 ҳазор пиряхи хурду бузург дар ҳудуди Тоҷикистон, ки масоҳаташон ба 11146 км² баробар аст ва ин нишондиҳанда 8%-и ҳудуди кишварро дар бар мегирад. Пиряхҳо асосан дар Помири Шимолию Ғарбӣ ва кӯҳҳои Ҳисору Олой дар баландиҳои 3000-3500 то баландиҳои 3500-5300м чой гирифтаанд. Захираи умумии ях дар пиряхҳои кишвар ба 845км³ баробар буда, пиряхҳои хурд бо масоҳати 1 км² танҳо 20%-и шумораи умумии пиряхҳои кишварро ташкил менамоянд, вале 85%-и ҳаҷми ях дар онҳо мутамарказ гардидааст. Дар пиряхҳои Тоҷикистон 456,9 км³ об захира шуда, соли ин пиряхҳо ба дарёҳо 61,8 км³ дар яқсол об медиҳанд. Аз рӯи нишондиҳандаҳои омори байналмилалӣ, дар мамлакатҳои Осиёи Марказӣ ҳаҷми умумии пиряхҳо тақрибан ба 17 ҳазор метри мураббаъ баробар мебошад, ки бештар аз 60 фоизи онҳо дар қаламрави Тоҷикистон чойгир шудаанд. Бузургтарин пирях дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон

Мухторов Парвиз Алимӯҳмадович – омӯзгори кафедраи технология ва экологияи химиявӣ

бо номи пиряхи Федченко маъруф аст, ки яке аз калонтарин пиряхҳои дунё ба шумор меравад, дарозии он 77 км ва бараш аз 1700 то 3100 метрро ташкил медиҳад. Фақсии ях дар қисмати мобайнии пирях 1000 метр ва нуқтаи болоии пирях дар баландии 6280 метр ва қисмати поёнии он дар масоҳати 2900 метр чойгир буда, баландии хати барфӣ 4650 метрро ташкил менамояд.

Пиряхи Абдуқаҳҳор — пирях дар Помири Ғарбӣ, воқеъ дар пайвандгоҳи қаторкӯҳҳои Ванҷ ва Академияи Фанҳо буда, баландиаш то 3317 м, дарозияш 11,4 км, масоҳаташ бошад 26,0 км² баробар аст, сарчашмаи дарёи Абдуқаҳҳор ба шумор рафта, шохоби чапи дарёи Ванҷ мебошад. Пиряхи Абдуқаҳҳорро нахустин бор Экспедитсияи шӯравиву олмонӣ омухтааст (1928).

Пиряхи Зарафшон — дар нишебии ҷануби қаторкӯҳи Зарафшон

воқеъ аст. Ин пиряхи калонтарини дарахтмонанди водӣ дар Тоҷикистон буда, дар қисмати Ҳисору-Олой аст. Дарозияш 13,3 км, бараш 450—900 м, масоҳаташ 22, 8 км² мебошад. Ҳаҷми ях 1,43 км³ аст. Пойдорӣ ва дарозумрии захираҳои табиӣ, аз ҷумла пиряхҳо дар дасти ҳар як фарди ҷомеа мебошад. Пиряхҳо ягона захирае барои ободиву шукуфоии олам мебошанд, ки ҳифз кардани онҳо қарзи шаҳрвандии ҳар як инсон аст.

Тағйиротҳои манфӣ метавонанд боиси ифлосшавии сатҳи болоии пиряхҳо гарданд. Солҳои охир яхшиносҳо ошкор намуданд, ки сатҳи болоии чанде аз пиряхҳо ба ҷангу ғубор ва аз ҳисоби заҳрхимикатҳо ифлос гардидаанд. Ин ҳолатро дар сатҳи пиряхи Федченко ва Абрамов ошкор намуданд.

Дар оянда бояд ба тоза нигоҳ доштани сатҳи пиряхҳо чора андешид, зеро пиряхҳо манбаи асосии оби рӯду дарёҳо мебошанд. Об манбаи рушди устувор ва саодати инсонхост.

Ҳамин тавр, талошҳои Тоҷикистон дар самти наҷоти пиряхҳо на танҳо барои пешгирии бухрони об дар кишвар муҳиманд, балки барои аҳолии тамоми минтақаи Осиёи Марказӣ низ ҳаётан заруранд. Нақши марказии пиряхҳои Тоҷикистон дар таъмини об, кишоварзӣ, энергетика ва экосистемаҳои маҳаллӣ нишон медиҳад, ки агар ин сарчашмаҳои ҳаётӣ аз даст раванд, паёмадҳои манфӣ дар саросари минтақа паҳн хоҳад шуд. Чунки об ҳамеша омили асосии зиндагӣ буд ва мемунад, бе он зинда мондани инсон ва иқтисодиёт ғайримкон аст. Аз ин рӯ, наҷоти пиряхҳо ва мубориза бо тағйирёбии иқлим барои ҳар яке мо аҳамияти бунёдӣ дорад.

ТАБОДУЛИ ТАҶРИБА

САФАРБАРШАВИИ ОМУЌГОРОНИ ДОНИШГОҲ БА ҶУМҲУРИИ БЕЛОРУС

Раёсати донишгоҳ санадҳои муштаракӣ Форуми ректорони Тоҷикистону Белорусро зерикорбарии ҷиддӣ қарор дода, дар асоси Нақшаи чорабиниҳо оид ба татбиқи Созишномаи ҳамкорӣ байни Вазорати маорифи Ҷумҳурии Белорус ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи маориф барои солҳои 2023-2026 як қатор қорҳои назаррасро ба сомон расонида истодааст.

Дар ин замина, 2 нафар декани донишгоҳ: Алимов Сирочиддин Шералиевич – декани факултети химия ва Каримов Мусо Бобишович – декани факултети таърих

ва ҳуқуқ ҷиҳати табодули таҷриба ба Донишгоҳи давлатии Полеси Ҷумҳурии Белорус сафарбар гардиданд.

Табодули таҷриба имкон медиҳад, ки гузаронидани пажӯҳишҳои илмӣ муштарак, таълифи китобҳои дарсӣ, дастурҳои методӣ, монографияҳо, мақолаҳои илмӣ, таҷрибаомӯзии истеҳсоли таълимӣ, навоариҳо дар раванди таълим бо истифодаи усулҳои нав ва ҷаҳонӣ ба роҳ монда шавад.

Бояд зикр кард, ки Раёсати донишгоҳ мунтазам омӯзгорону кормандони донишгоҳро ҷиҳати табодули таҷриба ва омӯзиш ба муассисаҳои олии касбии хориҷи кишвар сафарбар менамояд.

ТАҶЛИЛИ ЗОДРӯЗИ УСТОД САДРИДДИН АЙНӢ

Рӯзи 15-уми апрел зодрӯзи устод Садриддин Айнӣ мебошад ва ҳамасола дар саросари кишвар ба ифтихори ин Рӯзи муборак нишасту маҳфилҳои илмӣ адабӣ доир мегардад. Имсол тантанаҳои таҷлили ин рӯзи барои миллати тоҷик муборак, бо ибтиқори ҳайати устодону шогирдони ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ аз зиёрати оромгоҳи ӯ шуруъ шуд. Баъдан, ба ин маросим устодону донишҷӯёни факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи миллии Тоҷикистон пайвастанд.

Баъди зиёрати оромгоҳи Садриддин Айнӣ дар пояи ҳайкали устод бо иштирок ва сарвари муовини ректори ДДОТ ба номи С. Айнӣ оид ба қорҳои илмӣ, доктори илмҳои химия, профессор Раҷабзода Сирочиддин Иқром ва муовини ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Сафарзода Ҷ., декани факултети филологияи ҳарду донишгоҳи Зикирзода Ҳ. ва С. Эмомалӣ маҳфили адабӣ баргузор гардид. Маҳфилро дотсенти ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ Қурбонзода М. бо сухани ифтихорӣ оғоз намуд. Баъдан, профессор А. Қўчарзода, шоир Б. Забехулло суханронӣ ва шеърҳои намуданд.

Муовини раиси Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон А. Мирхоҷа ҳозиринро ба муносибати

таҷлили зодрӯзи устод Айнӣ табрик намуд.

Баъдан шогирдони факултети филологияи тоҷики ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ аз эҷодиёти устод Айнӣ шеърҳои қироат намуданд.

Дар фароварди ин маросими хотирмон иштирокчиёни маҳфил аз Осорхонаи устод Садриддин Айнӣ дидан карданд ва дар он ҷо ҳам бо иштироки олимону адибони шинохтаи тоҷик як нишасту илмӣ адабӣ доир гардид.

ВАРЗИШ

ИШТИРОКИ НАМОЯНДАГОНИ ДОНИШГОҲ
ДАР НАХУСТИН ҶОМИ ҶАҲОНИ «CITY
MOUNTAINBIKE-2025» ОИД БА ВЕЛОСИПЕДРОНИИ
КЌҲӢ, КИ БО ТАШАББУСИ МАҚОМОТИ ИҶРОИЯИ
ҲОКИМИЯТИ ДАВЛАТИИ ШАҲРИ ДУШАНБЕ
ДАР ЯҚҶОЯГӢ БО ФЕДЕРАТСИЯИ
ВЕЛОСИПЕДРОНИИ ТОҶИКИСТОН ДАР
ШАҲРИ ДУШАНБЕ БАРГУЗОР ГАРДИД.

ҲОНИШИ СИЁСӢ

«ТАРБИЯИ ВАТАНДӯСТӢ ВА ТАҲКИМИ ҲУВИЯТИ МИЛЛИИ ҶАВОНОН»

Дар таърихи 11-уми апрели соли равон бо дастгирии раёсати Донишгоҳ ва иҷрои бандҳои нақша-чорабиниҳои муштаракӣ Қумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар яқҷоягӣ бо Иттифоқи ҷавонони Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раёсати кор бо ҷавонон ва варзиши шаҳри Душанбе бо мақсади ташкил ва баргузори мулоқоту вохӯриҳо байни кормандони вазорату идораҳо ва ташкилоту муассисаҳои олии ҷумҳуриявӣ бо мақсади омӯзиши муҳтавои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тарбияи ватандӯстии шаҳрвандон», татбиқи самтҳои афзалиятноки «Стратегияи сиёсати давлатии ҷавонон то соли 2030» ва «Стратегияи миллии Ҷумҳурии

Тоҷикистон оид ба муқовимат ба экстремизм ва терроризм барои солҳои 2021-2025» дар Донишгоҳи давлатии омӯзгори Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ ҳамоиши сиёсӣ таҳти унвони «Тарбияи ватандӯстии шаҳрвандон – омили таҳкими миллати Тоҷикистон» бо иштироки Раёсати кор бо ҷавонон ва варзиши шаҳри Душанбе Бобоҳонзода Раҷабалӣ, роҳбари Дастгоҳи Иттифоқи ҷавонони Тоҷикистон Олимҷон Забирзода, намояндаи Раёсати кор бо занон ва оилаи шаҳри Душанбе Ибодзода Талифа, намояндаи шуъбаи танзими анъана ва ҷашну маросими шаҳри Душанбе Шарифзода Диловар, сардори шуъбаи тарбияи Донишгоҳи Давлати Каримзода, мудири шуъбаи кор бо ҷавонони Донишгоҳи Муродов Муҳаммад, муовини декан оид ба қорҳои тарбиявӣ ва донишҷӯёни факултети Донишгоҳи ташкил ва баргузори гардид.

НУҚТАИ НАЗАР

ИСТИФОДАИ КОМПЮТЕР ҲАНГОМИ ИҶРОИ КОРҶОИ ЛАБОРАТОРӢ АЗ ФИЗИКА

Дар ҳар даври замон ба баланд бардоштани самаранокии раванди таълим диққати махсус равона карда мешавад. Дар замони муосир ҳалли ин масъала бо истифодаи методҳои фаъол ва татбиқи муносибати босалоҳият ба таълим алоқаманд аст.

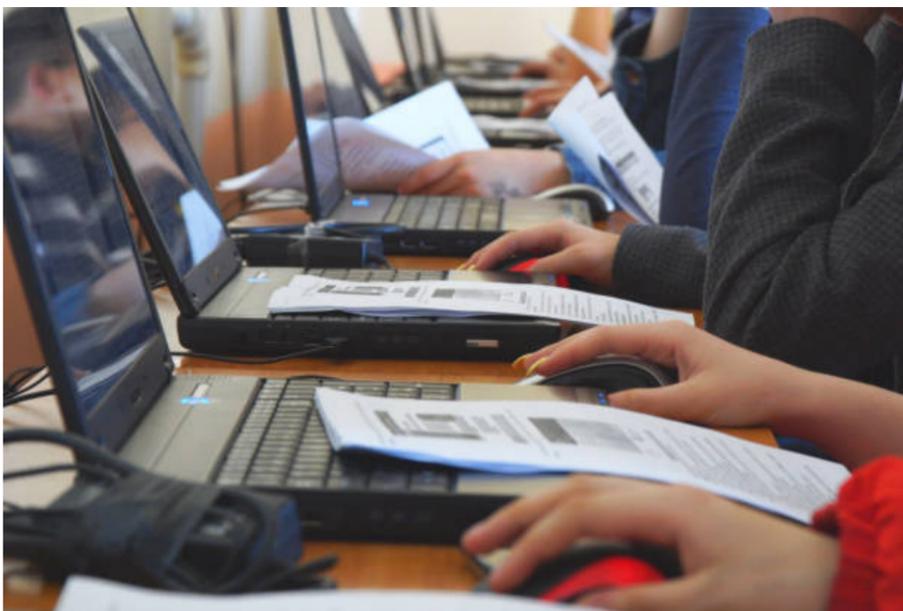
Технологияи иттилоотии муосирро дар дарсҳои ҳалли масъалаҳо, машғулиятҳои лабораторӣ, практикуми физикӣ, ки истифодаи васоити техникиро тақозо менамоянд, самаранок истифода бурдан имконпазир аст.

Истифодаи компютер ба сифати яке аз воситаҳои самараноки таълим имкониятҳои равандҳои педагогиро васеъ мегардонад, аз ҷумла: энциклопедияҳои физикии компютерӣ, дарсҳои виртуалии компютерӣ, барномаҳои омӯзишӣ-санҷишӣ таълимӣ, озмоишҳо ва корҳои лаборатории виртуалӣ имкон медиҳанд, ки раванди таълими физика дар муассисаҳои таълимӣ самаранок ва пурмазмун гардад. Таълими физика вобаста ба хусусиятҳои хоси ҳуди фан барои истифодаи технологияҳои иттилоотии муосир шароити мусоид фароҳам меорад.

Дар муҳити виртуалӣ амсилаҳои самаранокии дидактикаш баланд пешниҳод гардидаанд. Бархе аз онҳо барои дар хонандагон сайқал додани малакаҳои озмоиши инфиродӣ (тренажёр, конструктор) равона гаштаанд; дигарашон бошанд, ба омӯхтани ҳодисаҳои физикӣ, ки барои таҷдиди онҳо дар шароити лабораторияи МТМУ шароити мусоид фароҳам нест, кӯмак мерасонанд; сеюмӣ барои мустақилона сохтани амсилаҳои равандҳои гуногуни физикӣ шароити мусоид фароҳам меоранд.

Объектҳои дар китобҳои электронӣ корбастшударо барои истифода дар машғулиятҳои лабораторӣ, дақиқона интиҳоб бояд кард. Чунин мешуморем, ки барои самаранок гузаронидани машғулиятҳои лабораторӣ истифодаи амсилаҳои виртуалии идорашаванда, аз ҷумла конструкторҳо ва тренажерҳо, инчунин лаҳзаҳои наворҳои видеоии ҳодисаҳои табиӣ мувофиқи мақсад аст. Ин гуна объектҳо дар муҳити виртуалии иттилоотӣ кифоя нестанд. Ба андешаи мо чунин объектҳои таълимиро мунтазам афзун намудан лозим аст.

Дарси физика, дар мадди аввал, дарси таҷрибавист. Инро ҳеҷ кас инкор намекунад ва гузаштани онро методистони ватанию хориҷӣ бе намоиш додани таҷрибаҳо тавсия намедиҳанд, аммо на ҳама

вақт пояи моддӣ-техникии кабинети физика ба талаботи замони муосир ҷавобгӯ буда метавонад. Бинобар ин, дар ин маврид ба омӯзгори физика «озмоиши компютерӣ» «дасти кӯмак» дароз карда метавонад. Компютер ёрдамчи на танҳо хонандагон, балки омӯзгор низ мебошад. Афзалияти кори хонандагон бо барномаҳои электронии таҳияшуда (дар компютер насбшаванда) дар он аст, ки ин шакли фаъолият - фаъолияти таҳқиқотӣ ва эҷодӣ ба ҳисоб мераваду шавқу ҳаваси маърифатии хонандагонро ташаккул медиҳад. Ҳангоми омодагӣ ба машғулиятҳои лаборатории тавассути таҷҳизоти воқеӣ гузаронидашаванда низ чунин барномаҳо кӯмаки назаррас мерасонанд ва мавриди мавҷуд набудани таҷҳизот онҳоро иваз карда метавонанд.

Ҳоло дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Россия барои гузаронидани ҳама навъҳои дарсҳои фанҳои таълимӣ аз дискҳои таълимӣ истифода мебаранд. Матни ин гуна дискҳо ба забони тоҷикӣ тарҷума намуда, аз онҳо истифода бурдан мумкин аст. Барои истифодаи ин дискҳои лабораторияҳо ё синфхонаҳо бояд бо таҷҳизоти зарурӣ таъмин бошанд. Қайд кардан бамаврид аст, ки дар кафедраи «Методикаи таълими физика»-и ДДОТ ба номи Садрриддин Айни тарҷумаи тоҷикӣ 18 диски таълимӣ доир ба таҷрибаҳои намоиш барои ҳамаи мавзӯҳои барномаи физикаи мактабӣ мавҷуд аст, ки онҳоро бо варианти русиашон корбаст карда,

барои истифода ба омӯзгорон пешниҳод намудан мумкин аст.

Агар таҷрибаҳои физикии намоишӣ ва корҳои лаборатории фронталӣ тавассути амсилаҳои виртуалии компютерӣ гузаронида шаванд, он гоҳ норасоии

орад ва онҳоро на танҳо мушоҳидачӣ, балки иштирокчи фаъоли озмоиши виртуалӣ мегардонад.

Методикаи гузаронидани корҳои лаборатории физикӣ бо истифода аз компютер чунин имкониятҳо дорад:

1. Амиқ дарк кардани равандҳои қонуниятҳои физикӣ ва омӯхтани дар амал татбиқ намудани донишҳои андӯхташуда.

2. Татбиқи муносибати ба шахс нигаронидашуда дар таълим.

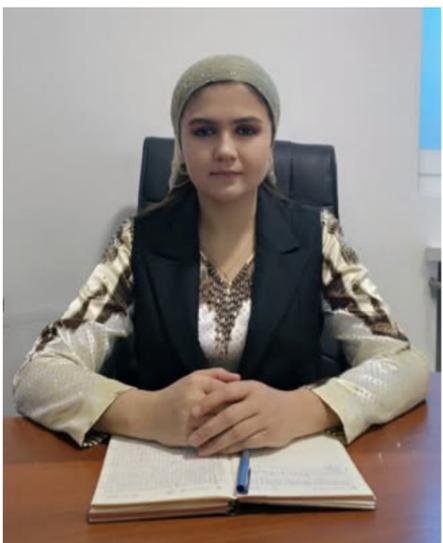
3. Такрор ва ҷамъбасти донишҳои хонандагон.

4. Ҳавасмандгардонии хонандагон ба омӯхтани кор бо компютери фардӣ.

5. Ба таври мусалсал гузаронидани озмоишҳо, ташкили самараноки дарс, имконияти истифодабарии методи ҳамгирии фанҳои таълимӣ.

6. Ҷалб кардани хонандагон ба корҳои таҳқиқотӣ аз рӯи ягон мавзӯи барои эшон шавқовар баҳри мустақилона тайёр кардани амсилаҳои мултимедиявӣ, ба монанди: таъсири мутақобилаи ҷисмҳо, таъсири мутақобилаи ҷисмҳои заряднок, қонун, ҳодиса, равандҳои физикӣ ва ғайраҳо.

Новобаста аз ҷиҳатҳои мусбати истифодаи амсилаҳои компютерӣ, мо ба омӯзгори физика тавсия медиҳем, ки аз ташкилу гузаронидани корҳои лаборатории тавассути асбобҳои иҷрошаванда даст накашанд, чунки дар зинаи аввали омӯзиши физика (синфҳои 7-9) барои наврашон фаъолияти ашғӣ назар ба тафаккури аёнӣ-тасаввурӣ ташаккул ёфтааст. Дар синфҳои болоӣ бошад (10-11), омӯзиши хонандагон ба зинаи ҷамъбасткинии хулосаҳои назариявӣ мегузарад, аз ин рӯ истифодаи амсилаҳои компютери мантиқӣ ва тафаккури хонандагонро ташаккулдиҳанда тавсия карда мешавад.

Назарова Ф.Н. – ассистенти кафедраи методикаи таълими физика

ДИДГОҲ

ХИЗМАТ БА ВАТАН АЗ ТАРБИЯИ ВАТАНДҶУСТӢ ИБТИДО МЕГИРАД

Барои он ки шаҳрвандон дар мамлакат худро осуда эҳсос намоянд, амният ба таври ҳамешагӣ таъмин бошад, шароити мусоиду фаъолияти рукнҳои муҳимми давлатдорӣ тақвият ёбанд, пеш аз ҳама, пояи муҳимтарини таҳкими амният-Артиши миллиро пурзӯр намудан ба мақсад мувофиқ аст, зеро артиш таърихи бозғамии давлат ва сипари миллат аст. Артиш аз ҷавонони шуҷоъ, матин, боирода, ватандӯст ва ҳештаншинос ташаккул меёбад.

Артиши миллии чӣ қадар муқаддир бошад, ҳамон қадар сулҳу субот ва зиндагонии шоиста бештар таъмин мегардад. Вақтҳои охир ба мушоҳида мерасад, ки ҷавонони садоқатманди ҳудуди худ ба сафи артиши миллии пайваста, барои ҳимояи Модар - Ватан иқдом меварзанд. Ин тадбир агар аз як тараф, руҳияи баланди садоқат ва меҳанро ифода кунад, аз ҷониби дигар, аз тарбияи баланди ватандӯстӣ ва дуруст ба роҳ мондани корҳои фаҳмондадиҳӣ далолат мекунад. Ин аст, ки вақтҳои охир мо шоҳиди ба сафи артиши миллии пайвастанӣ садҳо нафар ҷавонон аз гӯшаи канори мамлакат, аз ҷумла донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии мамлакат мегардем. Дар ин радиои Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни истисно нест. Худи ҳамин моҳ як чанд нафар донишҷӯён ба азму иродаи худ ба сафи Қувваҳои мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон пайвастанд. Роҳбарияти донишгоҳ ва масъулини шӯбаи тарбия аз донишҷӯёне, ки ихтиёран ба хизмати ҳарбӣ мераванд, изҳори миннатдорӣ намуда, ба ин назаранд, ки дастгирӣ ва тарбияи дурусти падару модарон ва фаҳмонидани корҳои сафарбаркунӣ дар ташаккули руҳияи ватандӯстии донишҷӯён аҳммияти калон дорад.

Маҳз бо шарофати часорати касбӣ, садоқату ҷоннисорӣ ва хизматҳои шабонарӯзии онҳо дар ҷомеаи мо сулҳу субот пайдор буда, мардум осоишта меҳнат ва зиндагонӣ менамоянд. Бояд ҳар падару модар оромӣ тинҷӣ ва ҳифзи марзу буми мамлакатро дар ҷойи аввал доништа, фарзандонашонро дуруст тарбия намуда, сарбаландона ба сафи Артиши миллии гусел намоянд. Чунки Артиши Тоҷикистон ҳамчун мактаби ҳақиқии ҷавонмардӣ ҷавоноронро аз лиҳози сиёсату ҳарбӣ

ва ҷисмонӣ тарбия намуда, муҳофизи Ватан мегардонад.

Тавачҷуҳ ба ҷавонон дар меҳвари сиёсати Сарвари давлат қарор дорад. Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми имсола барҳақ таъкид месозанд, ки мо вазифадорем, ки ба хотири пешрафти давлати соҳибистиклоламон, ободии Ватани аҷдодиамон ва мунтазам бештар гардидани сатҳу сифати зиндагии ҳар як хонадони мардуми шарафманди Тоҷикистон ҳар рӯз ва ҳамеша саъю талош намоем. Хусусан, мо бояд тамоми саъю талоши худро ба хотири амалӣ намудани корҳои ба ифтихори 35-солагии истиқлоли давлатӣ пешбинигардида, яъне ободии Ватанамон, пешрафти давлатамон ва боз ҳам бештар гардидани шароити зиндагии мардумамон равона созем.

Мо бояд мисли ҳамеша сарҷамъу муттаҳид бошем, Ватанамонро сидқан дӯст дорем, онро соҳибӣ кунем, ҳисси баланди миллии дошта бошем, аз тоҷик будани худ ифтихор намоем ва доим дар фикри фарзандони худ, хушбахтиву осоиши онҳо, ободии Ватан, миллат ва давлати хеш бошем. Ман ба ояндаи дурашони Тоҷикистони маҳбубамон эътимоди комил дорам. Зеро ба иттиҳоду сарҷамъӣ, ваҳдати миллии, ватандӯстиву ватанпарастӣ ва саъю талоши ҳастагинопазири ҳар фарди ҷомеа эътимоду итминон дорам. Мо бо чунин мардуми ватандӯсту заҳматкаш тамоми нияту нақшаҳои некамонро дар солҳои наздиктарин амалӣ мегардонем ва Тоҷикистони азизамонро ба як кишвари пешрафтаву неруманд ва ободу сарсабз таб-

дил медиҳем.

Оре, дар қалби ҷавонон ҳамчун қувваи асосии пешбарандаи ҷомеа бедор намудани ҳисси ватандӯстиву ватанпарастӣ, арҷгузорӣ ба забон, таъриху фарҳанг ва тамаддуни миллии, баланд бардоштани нақш ва мавқеи онҳо дар ҷомеа аз ҷумлаи вазифаҳои муҳимми давлату Ҳукумат мебошад. Дар маҷмӯъ, ҳудуди худро худшиносии миллии ҷавонорон водор месозад, ки ба қадри Модар-Ватан, муқаддасоти миллии, рамзҳои давлатӣ, озодӣ, соҳибистиклолӣ, инчунин, ба арзишҳои волои фарҳангиву ахлоқӣ, забони модарӣ, адабиёти оламшумул ва таъриху фарҳанги қуҳани халқи худ расанд ва барои гузоштани мероси арзанда ба наслҳои оянда кӯшиш намоянд.

Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ноил шудан ба дастовардҳои муҳим дар ҳаёти иқтисодиву иҷтимоӣ, сиёсату фарҳангии ҷавонон нақши босазо гузошта, ба ташаккули сиёсати давлатии ҷавонон ва тадриҷан фароҳам овардани имкониятҳои васеи рушду тақомули ҷавонон дар шароити мураккаби тағйирёбии сохториву ҷамъиятӣ мусоидат намуд. Маҳз дар ҳамин давра Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҷавонон ва сиёсати давлатии ҷавонон», Консепсияи миллии сиёсати ҷавонони Тоҷикистон қабул гардида, Барномаи миллии рушди иҷтимоии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022 – 2026», «Барномаи давлатии тарбияи ватандӯстӣ ва таҳкими ҳувияти миллии Ҷавонони Тоҷикистон барои солҳои 2023 – 2027», шаш ҷоидаи бо номи Исмоили Сомонӣ, барои олимони

ва муҳаққиқони ҷавон, Фонди махсуси Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати омода кардани мутахассисон дар давлатҳои хориҷӣ ва грантҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон дар соҳаи ватанпарастӣ таъсис ёфтаанд.

Аз ҷониби дигар, тарбияи ватанпарастӣ дар ашъори шоирони мо бозтоби густурда дорад ва шоири шинохтаи тоҷик Лоик Шералӣ ибтидои Ватанро аз гаҳвора ва шири поки модар доништааст:

Ватан сар мешавад аз гаҳвора,
Зи шири поки аз пистони модар.

Ватан сар мешавад аз он тавора,

Ки онро сохта дастони модар.

Имрӯз мо аз нури тоза гирифтани ҳисси ватандӯстии ҷавонону донишҷӯён ва ихтиёран ба сафи артиш пайвастанӣ онҳо мамнун мегардем. Аз ҷониби дигар, бо талошҳои пайваस्ताи Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон барои фаъолияти рӯзмарраи хизматчиёни ҳарбӣ дар қисмҳои низомӣ шароити беҳтарини маиштиву моддӣ муҳайё гардида, дар ҳамаи воҳидҳои низомӣ имрӯз афсарони касбии ботаҷриба ба рои баланд бардоштани малакаи ҳарбию ҷисмонии сарбозон ва тарбияи онҳо дар руҳияи ватандӯстӣ садоқат ба Ватан фаъолияти босамар менамоянд.

Хизмат ба Ватан бояд барои ҳар ҷавон ифтихору шараф бошад. Ватанро мисли модари хеш дӯст доштан ва мисли гавҳараки чашм эҳтиёт намудан қарзи ҳар ҷавонмарди ин миллат аст. Ватан муқаддастарин ганҷи ҳастӣ ва истиқлол неъматӣ бебаҳои миллат аст. Хизмат дар сафи Артиши миллии барои ҷавонон мактаби ҳаёт ва часорату мардонагӣ мебошад.

Хизмат ба Ватан бояд барои ҳар ҷавон ифтихору шараф бошад. Ватанро мисли модари хеш дӯст доштан ва мисли гавҳараки чашм эҳтиёт намудан қарзи ҳар ҷавонмарди ин миллат аст. Ватан муқаддастарин ганҷи ҳастӣ ва истиқлол неъматӣ бебаҳои миллат аст. Хизмат дар сафи Артиши миллии барои ҷавонон мактаби ҳаёт ва часорату мардонагӣ мебошад.

Саидов Баҳодур – мудири шӯбаи дуҷуми ДДОТ ба номи С.Айнӣ

ИСТИФОДАИ ТЕХНОЛОГИЯИ РАҚАМӢ ДАР ТАЪЛИМИ ИЛМИ ГЕОГРАФИЯ

Дар асри XXI технологияи рақамӣ ба яке аз омилҳои асосии рушди ҷомеа табдил ёфтааст, ки таъсири он ба ҳамаи соҳаҳо, аз ҷумла маориф, возеҳ мушоҳида мешавад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар марҳилаи гузариш ба иқтисоди рақамӣ қарор дорад, истифодаи технологияҳои муосир дар таълим метавонад сифати омӯзишро ба таври назаррас беҳтар созад. Илми география, ҳамчун фанне, ки табиат, иқтисод ва ҷомеаро дар якҷоягӣ меомӯзад, аз ин раванд истисно нест. Тоҷикистон бо манзараҳои гуногуни географӣ, аз қабилҳои қаторкӯҳҳои Помиру Олой, дарёҳои бузурги Осиёи Марказӣ ва захираҳои бойи табиӣ, барои таълими география имкониятҳои фаровон дорад. Технологияҳои рақамӣ метавонанд ин имкониятҳоро ба сатҳи нав бардоранд, зеро онҳо на танҳо донишҳои назариявиро ғани мегардонанд, балки малакаҳои амалии хонандагон ва донишҷӯёнро низ тақвият медиҳанд.

Таълими география дар Тоҷикистон таърихи тӯлонӣ дорад ва дар низоми маориф ҳамчун фанни муҳим мавқеи хосро ишғол мекунанд. Бо вучуди ин, усулҳои анъанавии таълим, ки асосан ба китобҳои дарсӣ ва харитаҳои чопӣ такя мекунанд, дар шароити муосир кофӣ нестанд. Дар ҷаҳони имрӯза, ки технологияҳои иттилоотӣ бо суръати баланд рушд мекунанд, зарурати ҷорӣ кардани воситаҳои рақамӣ ба таълим беш аз пеш эҳсос мешавад. Масалан, истифодаи харитаҳои интерактивӣ, барномаҳои визуалӣ ва системаҳои иттилоотии географӣ (GIS) метавонанд ба хонандагон ва донишҷӯён кӯмак кунанд, ки консепсияҳои мураккаби географиро беҳтар дарк кунанд ва онҳоро дар амалия татбиқ намоянд.

Рушди технологияҳои рақамӣ дар таълим аз солҳои 90-уми асри гузашта дар ҷаҳон оғоз ёфт, вақте ки компютерҳо ва интернет ба муассисаҳои миёнаи умумӣ ва олии касбӣ ворид шуданд. Дар Тоҷикистон ин раванд дертар, асосан аз солҳои 2000-ум, шуруъ гардид, аммо бо суръати суст рушд ёфта истодааст. Бо вучуди пешрафтҳои ҷудоғона, аз қабилҳои таъсиси синфҳои компютерӣ дар баъзе муассисаҳои таълимӣ, ҳанӯз мушкилоти зиёде, ба монанди нарасидани таҷҳизот ва омодагии нокифояи омӯзгорон, боқӣ мондаанд.

Технологияи рақамӣ ба маҷмӯи воситаҳо ва системаҳои мебошанд, ки бо истифода аз дастгоҳҳои электронӣ ва барномаҳои компютерӣ иттилоотро коркард, нигоҳдорӣ ва интиқол ме-

диҳанд. Дар соҳаи таълим ин технологияҳо барои осон кардани раванди омӯзиш, баланд бардоштани дастрасӣ ба маълумот ва ташаккули малакаҳои муосир истифода мешаванд. Намӯдҳои асосии технологияҳои рақамӣ дар таълим инҳоянд: барномаҳои таълимӣ, платформаҳои онлайн, харитаҳои рақамӣ, системаҳои иттилоотии географӣ (GIS) ва воқеияти афзоишёрта (AR).

Асосҳои назариявии истифодаи технологияҳои рақамӣ дар таълим ба назарияҳои омӯзиши конструктивистӣ такя мекунанд, ки мувофиқи онҳо дониш тавассути фаъолияти фаъол ва таҷрибаи шахсии хонандагон ва донишҷӯён сохта мешавад. Технологияҳои рақамӣ ба онҳо имкон медиҳанд, ки аз донишгирии ғайрифазол ба омӯзиши интерактивӣ гузаранд. Масалан, таҳқиқоти муҳаққиқони хориҷӣ нишон додааст, ки истифодаи воситаҳои визуалӣ ва интерактивӣ самаранокии омӯзишро то 25% афзоиш медиҳад [4, с. 102].

Дар амалия, технологияҳои рақамӣ ба омӯзгорон имкон медиҳанд, ки маводи таълимиро мутобиқ ба эҳтиёҷоти хонандагон ва донишҷӯён пешниҳод кунанд ва ба онҳо дар фаҳмидани мавзӯҳои мураккаб кӯмак расонанд. Масалан, дар таълими география истифодаи харитаҳои рақамӣ ва GIS метавонанд ба хонандагон ва донишҷӯён дар дарки равандҳои табиӣ ва иҷтимоӣ кӯмак кунанд, ки бо усулҳои анъанавӣ фаҳмидани онҳо душвор аст.

Таълими география дар Тоҷики-

стон дар асоси барномаҳои таълимии Вазорати маориф ва илм кишвар амалӣ мегардад, ки асосан ба омӯзиши хусусиятҳои табиӣ, иқтисодӣ ва демографияи кишвар нигаронида шудаанд. Бо вучуди ин барномаҳо бештар ба усулҳои анъанавӣ такя мекунанд ва истифодаи технологияҳои рақамӣ дар онҳо маҳдуд аст. Тибқи маълумоти Вазорати маориф ва илми кишвар дар соли 2023 танҳо 25% мактабҳои шаҳрӣ ва 10% мактабҳои деҳот бо интернет пайваست буданд, ки ин нишондиҳанда барои татбиқи технологияҳои муосир нокифоя аст.

Сатҳи таъминоти техникӣ низ як мушкили ҷиддӣ аст. Тибқи омили Агенсии омили Назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар соли 2024 аз 4,200 мактаби миёнаи кишвар танҳо 15% бо компютерҳои муосир мучаҳҳаз буданд. Дар донишгоҳҳо ваъз каме беҳтар аст, аммо ҳанӯз ҳам дастрасӣ ба барномаҳои махсус, ба монанди GIS маҳдуд мебошад. Инчунин, омодагии омӯзгорон ба истифодаи технологияҳои рақамӣ миёна аст, чунки аксари онҳо дар курсҳои бозомӯзии ғайрифазол ширкат кардаанд.

Истифодаи технологияи рақамӣ дар таълими география дар Тоҷикистон метавонад раванди омӯзишро ба сатҳи нав бардорад.

1. Системаҳои иттилоотии географӣ (GIS)

GIS ба хонандагон ва донишҷӯён имкон медиҳад, ки маълумоти ҷуғрофиро таҳлил кунанд. Масалан, онҳо метавонанд тақсироти захираҳои оби Тоҷикистонро омӯзанд ва роҳҳои беҳтар кардани обёриро пешниҳод намоянд [1, с. 45]. Дар Тоҷикистон истифодаи GIS дар мактабҳои ҳанӯз дар марҳилаи ибтидоӣ аст, аммо дар донишгоҳҳо, ба мисли ДДОТ ба номи С. Айни, он барои таҳқиқоти илмӣ ҷалб карда мешавад.

1. Харитаҳои рақамии интерактивӣ
Харитаҳои рақамӣ, ба монанди Google Earth, ба хонандагон ва донишҷӯён имкон медиҳанд, ки манзараҳои Тоҷикистонро аз наздик бубинанд [3, с. 78]. Масалан, онҳо метавонанд релефи Помирро омӯзанд ва таъсири он ба иқлимро таҳлил кунанд.

1. Воқеияти афзоишёрта (AR)

AR метавонад равандҳои геологиро визуалӣ кунанд. Масалан, хонандагон ва донишҷӯён метавонанд ташаккули кӯҳҳо дар шакли 3D бубинанд [4, с. 102]. Дар Тоҷикистон ин технология ҳанӯз истифода намешавад, аммо дар Сингапур он васеъ паҳн шудааст.

Дар Сингапур 100% мактабҳои технологияҳои рақамӣ мучаҳҳазанд ва платформаи "Virtual Singapore" барои омӯзиши география истифода мешавад, ки фаъолияти хонандагон ва донишҷӯёнро 35% афзоиш додааст. Дар Малайзия 78% мактабҳои GIS

Исматова Шаҳноза – муовини декани оид ба корҳои илми факултети география

ва харитаҳои рақамӣ таъминанд, ки барои таҳлили эрозияи хок истифода мешаванд. Дар Финландия 85% мактабҳои AR истифода мебаранд, дар Канада бошад, 92% омӯзгорон бо GIS омӯзонидани шудаанд [5, с. 33].

Дар Тоҷикистон 18% мактабҳои таҷҳизоти рақамӣ мучаҳҳазанд, ки дар муқоиса бо 95% дар Иттиҳоди Аврупо хеле кам аст [6, с. 19]. Дастрасии маҳдуд ба интернет ва нарасидани омодагии омӯзгорон низ монеа эҷод мекунанд.

Таҷрибаи Сингапур нишон медиҳад, ки сармоягузори густурда дар инфрасохтори рақамӣ метавонад таълимро комилан дигаргун кунанд, дар ҳоле ки дар Тоҷикистон ин раванд бо суръати суст пеш меравад. Малайзия, ки аз ҷиҳати иқтисодӣ ба Тоҷикистон наздик аст, тавассути барномаи "Smart School" пешрафт кардааст, ки ин таҷриба барои Тоҷикистон низ муфид буда метавонад. Фарқи асосӣ дар сатҳи таъминот ва омодагии омӯзгорон аст, аммо Тоҷикистон метавонад аз таҷрибаи ин кишварҳои барои мутобиқсозӣ истифода барад.

Хулоса, технологияи рақамӣ метавонад таълими географияро дар Тоҷикистон ба сатҳи нав бардорад, аммо барои ин бартараф кардани мушкилот зарур аст. Тавсияҳои инҳоянд:

- Таъмини мактабҳои компютерҳои ва интернет.

- Баргузори курсҳои бозомӯзӣ барои омӯзгорон.

- Мутобиқсозии таҷрибаи Сингапур ва Малайзия, ба монанди ҷорӣ кардани GIS ва AR.

Дурнамои ин раванд ба рушди иқтисоди рақамӣ ва баланд шудани сатҳи маориф вобаста аст.

ПЕШВОИ МИЛЛАТ ВА ПАЙВАНДИ СУЛҲУ ДҶУСТӢ ДАР МИНТАҚА

Таърибаҳо, сабақҳо, андӯхтаҳои мактаби сиёсатмадорӣ, тафаккур ва тамаддуни соири қавму милал дар рушд ва тарбияти сиёсатмадорон нақши бориз доранд. Равобити дипломатӣ миёни кишварҳои дӯсту ҳамсоияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷумҳурии Қирғизистон ва Ҷумҳурии Ўзбекистон як тимсоли барҷаста ва намунаи ибрат барои башарият маҳсуб мешавад.

Таърихи рушди равобити муносибатҳои дипломатӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷумҳурии Ўзбекистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон дар замони соҳибистиқлолӣ хеле таърихи тӯлониро фарогир мебошад. Маврид ба зикр аст, ки муносибатҳои дипломатӣ дар замони соҳибистиқлолии кишвар аз 22 октябри соли 1992 бо Ҷумҳурии Ўзбекистон ва аз 14-уми январи соли 1993 бо Ҷумҳурии Қирғизистон барқарор гардид.

Дӯстии халқҳои Тоҷикистон, Ўзбекистон ва Қирғизистон таърихи ниҳоят қадима дошта, ин халқҳои ҳамсоия асрҳо дар қаламрави воҳид умр ба сар бурда, шарикӣ ғаму шодии ҳамдигар гардидаанд. Ин анъанаи нек дар замони соҳибистиқлолии кишварҳоямон идома ёфт. Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба хотири боз ҳам тақвият бахшидани ҳамкориҳо ва мустақам кардани робитаҳои дӯстона миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ўзбекистон моҳи августи соли 2018 бо сафари давлатӣ ба Ҷумҳурии Ўзбекистон ташриф оварданд ва бо Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон муҳтарам Шавкат Мизиёев мулоқоту вохӯриҳо доир намуданд. Дар рафти сафари давлатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон 27 созишномаи байнидавлатӣ ва байниидоравӣ, аз ҷумла “Аҳднома оид ба шарикӣ стратегӣ миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Ўзбекистон”

ба имзо расид, ки муносибатҳои дучонибаи моро ба сатҳи сифатан нави ҳамкориҳои мутақобилан судманд боло бардошт. Дар заминаи ин санади муҳим ва дигар ҳуҷҷатҳои баимзорасида, ҳамкорӣ густариш ёфта, барои таъсиси корхонаҳои муштарак, омӯзиши таҷрибаи ҳамдигар, бунёди марказҳои тичоратӣ ва баргузори чорабиниҳои фарҳангиву гуманитарӣ заминаи мусоид фароҳам омад ва гардиши молу маҳсулот миёни ин ду кишвар якҷанд маротиба боло рафт.

Инчунин баҳри тақвияти ҳамкориҳо бо Ҷумҳурии Қирғизистон Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон 13 ва 14-уми март соли қорӣ ба Ҷумҳурии Қирғизистон сафари расмӣ анҷом дода, роҳбарони ду ҷумҳурӣ созишнома дар бораи сарҳади давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистонро имзо намуданд. Бар асоси ин созишнома ҳатти марзи ду кишвар барои рафту омад аз нав дар маросими пуршукӯш бо ширкати ҳайати ҷонибҳо ифтитоҳ гардида, инчунин роҳро барои бозкушоии ҳатти парвозҳои ҳавоӣ аз 14-уми март миёни ду кишвар боз кушод.

Маврид ба ёдоварист, ки дар пояи ин сафари давлатӣ, ки 13 ва 14-уми март соли қорӣ аз ҷониби Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Ҷумҳурии Қирғизистон идома ёфт, миёни ду давлат 16 созишномаи нави ҳамкорӣ ба

имзо расида, изҳороти муштарак доир ба таҳкими минбаъдаи ҳамҷаворӣ бар пояи дӯстӣ ва Шартнома миёни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон дар бораи сарҳади давлатӣ ба имзо расид.

Маврид ба зикр аст, ки дар таърихи 14-уми январи соли 1993 зимни аввалин сафар дар замони соҳибистиқлолӣ Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Ҷумҳурии Қирғизистон муносибатҳои дипломатии байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистонро барқарор намуда, дар ифтитоҳшавии сафоратхонаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Қирғизистон нақши мондагор гузоштаанд. Корномаи беҳамтои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар роҳи сулҳу ваҳдат ва баробариву ҳамдигарфаҳмӣ, эҳтироми арзишҳои ҳамҷаворӣ дар сиёсат бо ҷумҳуриҳои Ўзбекистон Қирғизистон принципҳои асосии муносибатҳои муштаракӣ ҷонибҳо, аз ҷумла Тоҷикистону Қирғизистон ва Ўзбекистонро дар тарҳи наву устувор бар мабноси арзишҳои инсондӯстиву арҷгузорӣ ба

арзишҳои миллӣ муайян намуд.

Дар ин раванд нақши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо андешаҳои олии умуминсонӣ, арзиш ва ҳифзи сулҳу адолати иҷтимоӣ, ҳимояи манфиатҳои халқ, ҳисси масъулият нисбат ба тақдир инсониятро аз масъалаҳои асосӣ доништа, роҳ ба сӯи барқарорӣ равобити инсондӯстӣ ва хусни эҳтироми ҳамҷаворӣ боз намуд.

Ҳабибулло Сатторӣ – номзоди илм, омӯзгори Донишгоҳи давлатии омӯзгори Тоҷикистон ба номи Садриддин Айний

Дар замони муосир коррупсия ва порахурӣ яке аз падидаҳои номатлуби аср маҳсуб мешавад, зеро ин падидаи манфӣ боиси расондани зарари вазнин, беандешагӣ, бенизомӣ ва ғайраҳо оварда мерасонад. Имрӯзо коррупсия ва порахурӣ ҳамчун вабои аср осоиштагии сокинони кишварро таҳдид мекунад ва ба ҳар як сокини мамлакат зарари калони моддӣ мерасонад.

Бояд қайд кард, ки ҳар як давраи таърихӣ проблемаҳои хоси худро дорад. Таҳлили вазъияти сиёсии ҷаҳон нишон медиҳад, ки нооромӣҳо ва мушкилоти ибтидои асри XXI – ин авҷ гирифтани коррупсия ва порахурӣ дар ҷаҳони муосир мебошад. Ягон падидаи номатлуб дар заминаи хушкӯҳӣ ҳолӣ арзи вучуд карда наметавонад. Барои он ки ин гурӯҳҳо ташаккул ёбанд, ё амалиёт кунанд, ташкилотҳои махсус ба онҳо ёрӣ мерасонад. Чунин амал дар шароити ҳозира яке аз роҳҳои дар амал татбиқ намудани ҳадафҳои стратегӣ гурӯҳҳои махсус маҳсуб мешавад. Ба ин васила, сокинони кишвар, алаҳусус, ҷавонон бояд аз ҷиҳати сиёсату равонӣ ва инчунин, эътиқоди динии устувор дошта бошанд, фирефтаву зудбавар нашаванд, хушбӯро зирак бошанд. Бо донишҳои илмию

сиёсӣ мусаллаҳ бошанд.

Агар ба саҳифаҳои таърих назар афканем, онҳо пур аз амалҳои номатлуби коррупсия ва порахурӣ ва террористӣ буданд, ки хусусиятҳои ифротгарой доштанд. Ҳоло ҳам як шахс меҳода аз шахси дигар боло бошад, афзалият дошта бошад, зухуроти дигар: таҷовузи як хонавода ба хонаводаи дигар, як халқ ба халқи дигар ва дар натиҷа амалҳои номатлуби коррупсия ва порахурӣ арзи вучуд мекунад. Ин амали номатлуб, яъне коррупсия ва порахурӣ фаъолияти рузмарраи сиёсатмадорони ташкилотҳои ифротгароии имрӯза ба шумор меравад. Дар айни ҳол чунин ташкилотҳои хавфу хатар эҷод мекардагӣ дар давлатҳои ҷаҳон хеле зиёд ба назар мерасад. Онҳо диққати мардумро ба тарафи худ ҷалб карда, тарзи зисту зиндагии сокинони давлатҳои алоҳидаро мавриди муҳокима қарор медиҳанд. Аз ин рӯ, дар қатори дигар проблемаву мушкилиҳои коррупсия ва порахурӣ ба масъалаҳои глобалӣ тақдир ёфтааст, зеро ки ин зухуроти номатлуб як намуни ҷинояти вазнин буда, ҷаҳонро ба ларза даровардааст. Маҳз барои ҳамин, ҳар як шахси худогоҳу солимфикру ҳештаншинос ва сокинони мамлакатро зарур аст, ки

КОРРУПСИЯ – ДУШМАНИ ХАЛҚУ МИЛЛАТ

нисбат ба ин гуна шахсони ҷинояткор бетараф набошанд.

Ҳар як сокини мамлакат аввал дар оилаи худ, тарбияи ахлоқиро дуруст ба роҳ монанд, нагузорад, ки фарзандонаш ба роҳи қач қадам зананд. Онҳоро дар руҳи ватандӯстӣ, саховатмандӣ, ҳурмати падару модар ва калонсолон ватандӯстӣ ва некию некукорӣ тарбия намудан қарзи ҳар як шаҳрванди Тоҷикистон аст. Мо, ки омӯзгор ҳастем, бояд ба тарбияи дурусти ҷавонону донишҷӯён тавачҷуҳи хосса зоҳир намуда, онҳоро ҳамчун ватандӯсти асил ба камол расонем. Барои амалӣ шудани ин мақсад, дарсҳои тарбиявиро самаранок истифода барем. Абёти пандомези классиконамонро таҳлил намуда, ҷавононро ба роҳи дурусти зиндагӣ раҳнамун бисозем, то ки онҳо дар зиндагӣ доир ба оила, фарзандон, Ватан ва халқи худ масъулият дошта бошанд. Сиёҳро аз сафед фарқ карда тавонанд. Бо роҳи хато нараванд. Дар дили ҷавонон тухми меҳру муҳаббатро нисбат ба халқи худ ва Ватани худ – Тоҷикистони бихиштосо парвариш

карда тавонем, он вақт мо ба мақсади ниҳои худ мерасем, яъне насли ҷавонро ба сипари боэътимоди халқу Ватани худ табдил медиҳем.

Н. Гадов - доктори илмҳои филология, профессори кафедраи назария ва амалияи забоншиносии ДДОТ ба номи С. Айний

БАХШИДА БА РЪЗИ МОДАР

14 ПЕШНИҲОДИ НАВРЪЗИ АЗ САЪДИ ҚОСИМӢ ОИД БА НАВРЪЗ

Тайи чанд соли охир бо роҳнамоии бевоситаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷаноби Олӣ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таҷлили ҷашни Наврӯз шукӯҳу шаҳомати хоса пайдо намуда, мақоми ҷаҳонӣ касб намудааст.

Воқеан, Наврӯз ҳамчун ҷашни ҷашнҳо - оинномаи анъанаву суннатҳои ниёгон, шиносномаи таърихию фарҳанги халқ, мактаби муҳташами илмҳои табиатшиносиву кайҳоншиносӣ ва инсоншиносию адабӣ, рамзи олиии худшиносиву худогоҳии миллӣ ва ваҳдату яқдигарфаҳмии байни одамон эътироф гардидааст.

Аз ин хотир, чиҳати таҷкимбахшӣ ва бозтоби бештари ғояҳои миллию умумибашарии Наврӯзи ҷаҳонӣ, ҳувиюти милливу баҳариявӣ ва ё дар худуди кишварҳои ҳавзаии Наврӯз);

2. Наврӯз бо ин ҳама бузурғӣ бояд дар баробари ҷашнҳои Ваҳдат ва Истиқлол ҳамчун идеяи миллии тоҷикон қарор бигирад;

3. Дар Тоҷикистони соҳибистиқлолу озод ва дунявӣ бояд Маркази босалоҳияти илмию фарҳангии ҷашншиносӣ (мартумшиносӣ ва ё наврӯзшиносӣ) таъсис дода шавад;

4. Ҷашни Наврӯзро ба кардарию ва ё дар худуди кишварҳои ҳавзаии Наврӯз (ва ё дар сатҳи байналмилалӣ) ба роҳ монда шавад (ба мисли озмуни байналмилалӣ "Бонуи сайёра" ва ё "Мисс красоти");

5. Ҷашнвора ва ё озмуни беҳтарин шеъри наврӯзӣ дар байни шоирони ҳавзаии Наврӯз (ва ё давлатҳои дигари сайёра) бо номи "Шеъри Наврӯз" баргузор карда шавад;

6. Озмуни беҳтарин китоби сол доир ба ҷашни Наврӯз дар байни адибони ҳавзаии Наврӯз (ва ё давлатҳои дигари сайёра) бо номи "Беҳтарин китоби наврӯзӣ" (ва ё "Беҳтарин ҳадяи наврӯзӣ") роҳандозӣ карда шавад;

7. Ҷашнвора ва ё озмуни беҳтарин суруду навои наврӯзӣ дар байни ҳунармандону овозхонҳои ҳавзаии Наврӯз (ва давлатҳои дигари сайёра) таҳти унвони "Садою навои Наврӯз" созмон бояд дода шавад (ба мисли озмуни мусиқавии "Евровидения");

8. Азбаски Наврӯз ҷашни деҳқонон ва кишоварзон аст, дар ин самт ҳам бояд як озмун таҳти унвони "Беҳтарин заҳматкаши Наврӯз" дар кишварҳои ҳавзаии Наврӯз (ва давлатҳои дигари сайёра) низ ташкил карда шавад;

9. Бо мақсади шинохти бештари ҷашни Наврӯз озмуни ҷумҳуриявӣ бо номи "Тоҷикистон Ватани Наврӯз аст" (ва ё шояд номаш дигар бошад, амсоли "Наврӯзхонӣ" ва ё номи дигар) дар байни хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ ва олиии касбӣ гузаронида шавад;

10. Озмуни "Маликаи наврӯзӣ" навал (ва ё фестивал)-и умумимиллӣ, умумимартумӣ ва умумичаҳонӣ табдил бояд дод (ба мисли карнавали муҳташами Рио-де Женеирои Бразилия);

11. Ба муносибат ва ифтихори ин ҷашни бузурғӣ ҷаҳонии ниёгон ҳатман гимн (суруди махсус)-и Наврӯзро офаридан шарт ва зарур буда, ангораи ягонаю доимии онро низ бояд ба расмият даровард (тариқи озмуни ҷумҳуриявӣ ва ё фестивал)-и умумимиллӣ, умумимартумӣ ва умумичаҳонӣ табдил бояд дод (ба мисли карнавали муҳташами Рио-де Женеирои Бразилия);

12. Ба хотири гирдоварӣ ва омӯзиши пешниҳодҳои мутахассисон дар наздиктарин фурсат бояд дар АМИТ бо иштироки доираи васеи олимону адибон ва мартумшиносону фолклоршиносони касбӣ як мизи мудаввар дар мавзӯи "Наврӯз – шиносномаи таърихию фарҳангии миллати тоҷик" баргузор карда шавад, ки ҳадафи он собит намудани ҷанбаҳои миллӣ, таърихӣ, фарҳангӣ ва умумибашарии ҷашни мазкур бошад;

13. Барои боз ҳам боло бурдани шукӯҳ ва эътибору манзалати ҷашни ҷаҳонии Наврӯзи тоҷикон ҷоида (ва ё мукофот)-и давлатӣ (ва ё ҳукуматӣ) бо номи "Ҷоида (ва ё мукофот)-и Наврӯз" таъсис дода шавад;

14. Ба хотири собит сохтани меросбари воқеии Наврӯз будани тоҷикон ва бо дарназардошти иқдомҳои шоиста ва заҳматҳои ҳамешагии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷаноби Олӣ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар эҳё ва мақоми ҷаҳонӣ касб кардани ин ҷашни ниёгон идеяи "Пешвои миллат – Пешвои Наврӯз"-ро на танҳо бояд тарғиб кард, балки ба он расмият бахшидан лозим аст.

P.S. Хоҳишмандам, ҳар тоҷику тоҷикистонӣ ба хотири "Наврӯз - ҷашни тоҷикон" будан, фикру андешаҳои худро дар ин бора бинависад!

12. Ба хотири гирдоварӣ ва омӯзиши пешниҳодҳои мутахассисон дар наздиктарин фурсат бояд дар АМИТ бо иштироки доираи васеи олимону адибон ва мартумшиносону фолклоршиносони касбӣ як мизи мудаввар дар мавзӯи "Наврӯз – шиносномаи таърихию фарҳангии миллати тоҷик" баргузор карда шавад, ки ҳадафи он собит намудани ҷанбаҳои миллӣ, таърихӣ, фарҳангӣ ва умумибашарии ҷашни мазкур бошад;

13. Барои боз ҳам боло бурдани шукӯҳ ва эътибору манзалати ҷашни ҷаҳонии Наврӯзи тоҷикон ҷоида (ва ё мукофот)-и давлатӣ (ва ё ҳукуматӣ) бо номи "Ҷоида (ва ё мукофот)-и Наврӯз" таъсис дода шавад;

моии мартуми кишварҳои ҳавзаии Наврӯз (ва давлатҳои дигари сайёра) ва фаъолгардони зарфиятҳои он дар самти рушди саёҳию гардишгарӣ чунин пешниҳодҳоро арза мекорам:

1. Ба муносибат ва ифтихори ин ҷашни бузурғӣ ҷаҳонии ниёгон ҳатман гимн (суруди махсус)-и Наврӯзро офаридан шарт ва зарур буда, ангораи ягонаю доимии онро низ бояд ба расмият даровард (тариқи озмуни ҷумҳуриявӣ ва ё фестивал)-и умумимиллӣ, умумимартумӣ ва умумичаҳонӣ табдил бояд дод (ба мисли карнавали муҳташами Рио-де Женеирои Бразилия);

2. Озмуни "Маликаи наврӯзӣ" навал (ва ё фестивал)-и умумимиллӣ, умумимартумӣ ва умумичаҳонӣ табдил бояд дод (ба мисли карнавали муҳташами Рио-де Женеирои Бразилия);

3. Озмуни "Маликаи наврӯзӣ" навал (ва ё фестивал)-и умумимиллӣ, умумимартумӣ ва умумичаҳонӣ табдил бояд дод (ба мисли карнавали муҳташами Рио-де Женеирои Бразилия);

4. Озмуни "Маликаи наврӯзӣ" навал (ва ё фестивал)-и умумимиллӣ, умумимартумӣ ва умумичаҳонӣ табдил бояд дод (ба мисли карнавали муҳташами Рио-де Женеирои Бразилия);

Қосимӣ Саъдӣ Абдулқодир, д.и.ф., профессори кафедраи МТЗА-и факултети филологияи тоҷики ДДОТ ба номи С. Айни, фолклоршинос

Омузгори чавон

ҲАЙАТИ МУШОВАРА:
АҲЛИДДИН ИБОДУЛЛОЗОДА,
Ректори Донишгоҳи давлатии омузгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни
Наҳтулло Айнуллозода, Дониёр Сангинзод, Рухсона Курбонзода, Нигора Назарзода, Исмоил Исроилов
САРМУҲАРРИР:
ФАРИДУН КЕНҶАЗОД
Нашрияи Донишгоҳи давлатии омузгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни

Суроғаи мо:
734003, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 121.
Нашрия дар чопхонаи «Мега-Принт» ба таъб расидааст.
Телефон:
224-55-06

Нашрия таҳти рақами 495 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон номнавис шудааст.
Нашрия ба хотири риояи чандандешӣ матлаберо низ нашр мекунанд, ки ба муҳтавои он мувофиқ нест.
Шакли электронии "Омузгори чавон" дар сомонаи расмии ДДОТ ба номи С. Айни, инчунин дар саҳифаҳои расмии донишгоҳ ва нашрия дар шабакаи иҷтимоии "Фейсбук" ҷойгир карда мешавад.
Адади нашр: 50 нусха